

3

-ik füzet megjelent!

A VILÁGHÁBORÚ NAPLÓJA

A MAGYAR KÖNYVTÁR új sorozata!

Tartalmazza

az összes harcterek 1914 szeptember-októberi eseményeinek tükrét a hivatalos jelentések szerint, a galíciai harcok és a Marne melletti csata részletes leírását, Luigi Barzini cikkét a francia harcterről, egy tartalékos hadnagy tábori leveleit, a lövészárók ismertetését.

Ara 60 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedésében (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.

Arany János

Összegyűjtött munkái. Emlékkiadás 12 kötetben, 8-rét alakban, félbörkötésben 160 kor.

Összes munkái, hátrahagyott iratai, levelezése. Első teljes kiadás, csetrajzzal és jegyzetekkel. 12 kötet Diszkötésben 130 kor.

Összegyűjtött munkái. Kisebb alak. Hét kötetbe kötve 58 kor.

Művel. Új kiadás hat kötetben, 16-rét alakban, vászonkötésben 45 kor.

Kisebb költeményei. 16-rét alakban. Vászonkötésben 7 kor. 50 fill.

— Ugyanaz. Kis 8-rét alakban. Diszkötésben 8 kor. 50 fill.

— Ugyanaz. Nagy 8-rét alakban. Diszkötésben 10 kor.

— Ugyanaz. Kis 8-rét alakban. Elzevir gyémántkiadás, merített papíron. Két kötet. Diszkötésben 12 kor.

Toldi-trilógia. 16-rét alakban. Vászonkötésben 7 kor. 50 fill.

— Ugyanaz. Kis 8-rét alakban. Diszkötésben 9 kor.

Toldi-trilógia. Nagy 8-rét alakban. Diszkötésben 12 kor.

Ószikék. Elzevir gyémántkiadás, merített papíron. Második kiadás. Diszkötésben 3 kor. 60 fill.

Elbeszélő költemények. Diszkötésben 11 kor.

— Ugyanaz. Elegyes darabok. Diszkötésben 11 kor.

Prózaí dolgozatok. Diszkötésben 11 kor.

Shakespeare-fordítások. Diszkötésben 10 kor.

Aristophanes vigjátékai. Két kötet. Diszkötésben 20 kor.

Hátrahagyott versei. Diszkötésben 12 kor.

Hátrahagyott prózaí dolgozatai. Diszkötésben 12 kor.

Levelezése író barátaival. 2 kötet. Diszkötésben 21 kor.

Megrendelhető:

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nél, Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 21. szám.

MAGYAR TÖRVÉNYEK

A Franklin-Társulat zsebkönyveiben megjelent:

A végrehajtási eljárás zsebkönyve

Az 1881 LX. tc., 1908: XLI. tc., 1912: VII. tc., 1912: LIV. tc. és a kapcsolatos rendeletek.

Szerkesztette, utalásokkal, magyarázó jegyzetekkel és a gyakorlatra vonatkozó közlésekkel ellátta

dr. BORSODI MIKLÓS

királyi járásbíró, a budapesti központi királyi járásbírósg végrehajtási osztályának bírja.

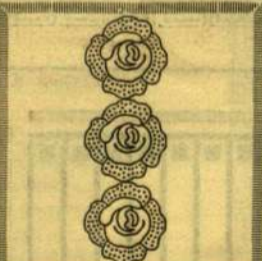
E mű felöleli a végrehajtási eljárás egész joganyagát, az összes törvényeket egységes egészbe foglalva, az egyes törvényhelyekre vonatkozó rendelkezéseket, a bírói gyakorlatot, továbbá a melléktörvényeket és rendeleteket (bírói végrehajtókról, letétekről), végül a nemzetközi végrehajtási jogsegélyre vonatkozó fontosabb törvényeket és rendeleteket. Ezenfelül számos, sokszor terjedelmes jegyzetet is tartalmaz.

Ara kötve 6 kor.

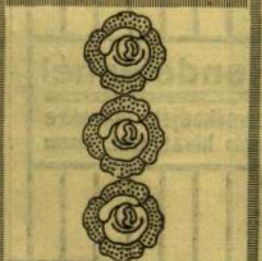
Kapható minden könyvkereskedésben.

RENDELÉSNEK SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

Olvassa a hirdetéseket!

HA NINGSEN JOGA EGYÉVI ÖNKÉNTESSEGRE

a tanulónak, művésznak, felfalálónak, írónak, festőnek vagy más érdeimiségűnek

MEGSZEREZHETI.

A megszerzés módját valamint a 18 évesek önkéntességi jogának megszerzési és csapattest-választási módját tárgyalja Tolcsvai Nagy Barna dr. miniszteri fogalmazó, a honvédelmi minisztérium önkéntesi igazosztálya referensének könyve.

Az egyévi önkéntesjelöltek tájékoztatója.

Ara 1 korona 80 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE (Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nél Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 21. sz. és minden hazai könyvkereskedésben.

36. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 5.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhöz a postai megkötés határozott viteldij is csatolandó.

IVANGOROD ROMMÁ LÓTT BÁSTYÁJA.

NOÉMI FIA.

REGÉNY. IRTA LACZKÓ GÉZA.

(Folytatás.)

XI.

Szerette?

Ha az öltöző-ajtón kopogtak, azt hitte, ő fog megjelenni kedves komolyan vagy kötekedő, luciferes mosolyával; ha kinézve a nagy függöny kémlelő lyukán, ott látta a proscenium pályában barna, kerek arcú, közvetlen mozdulatait s hallotta illetlenül harsány nevetését, szíve megdobbant; a zenekarból fölemelkedő virágosok aranyzállal kötött névjegyén az ő nevét kereste; hosszú délutánok szerep-tanulása alatt mintha neki beszélt volna, de egy következő más alak, arc, név, gondolat mér-földekre sepepte tőle az ábránd futó lobbanását és éjszaka sosem álmodott róla, sosem... Ővé volt az a két kar, mely párnájából lágyan fejtett dereka köré? az ő csókjának heve égett reggeli kicserepező ajkán? az ő keze egyetlen érintésére ébredt-e aztán riadva? Fölült. A sötét ritmikus lengéssel rétegette a szobát, parányi csillagoskák táncoltak növe-fogyva szerzetét s iménti halk szerelmesére már nem emlékezett...

Alig is látta a nyáron. A próbák alatt ugyan sokat lebzelt közöttük, de tréfája, gúnyos, nyers itélkezései, hangos szava mindenkinek szót. Ha néha el-elcsélgáltak a szinkör mögött az apró házakon túl a szőlők közé vagy messzebb odáig, a hol a budakeszi kis, nyitott omnibusz kanyarodik el ostorpatogással maradozó por-felhőre előtt, mindig többen voltak: az ő kis, szomorú szerénysége egészen háttérbe szorult a vidám kollégának danolászába, sikamlós ingerkedéséi, virágzedésben előnyösen hajladozásuk, akadályt átlépni kaczer szoknya felkapásuk mellett. Szállághy szeme ilyenkor csilánva követte a látványt s ő elszomorodott... de miért? Esett néha társas vacsora vagy kirándulás is, a melyekről sosem hiányzott; örömmel indult s szomoruan ért haza...

Szeretné?

Kint kolomp hangfogós kongatása közeledt, bólogató ökörfejek kusza szarv-nádása lengedezett el az ablak előtt, közben egy-egy löfő, széles hortobágyi kalap, lobogó borjuszájú ingből kivillanó barna kar, markában kacsakaríngóva durranó karikás ostor.

Lányiné, a ki az ablaknál ült, egy percze ölébe eresztette az Egytelés óriási lepedőjét, a melyet bóbiskolva, szórakozott, ideges gyorsasággal olvasgatótt, és kitekintett az ablakon: — Istenem, mennyi marha s a marhabús mégis milyen drága!

De Arabella letette a kis bársony térdnadrágot s félig telt színházi kosara mellett megállva hosszan nézte a gulya vonulását. Az utca már rég elcsendesedett s Arabella csak nézte-nézte a súlyos patáktól hegy-völgygá dagasztott széles sarat...

— Nem fogsz elkésni? Mindjárt hat óra s még be se vagy pakolva.

A lány megmozdult, lehajolt, szép rendszeren befektette kosarába a nadrágozkát, egy s más még hitelen megfordult kezében; aztán az egészet letakarta egy pirossal szegett vastag barna vászon terítővel, a melynek közepén egy nagy A betű piroslott.

— És tudod, ne görnyedj hétrét a színpadon.

— Nem szeretem ezeket a frízerepeket.

— Najszen! Nines mit szégyelled magadat, nagyon szép formás lábad van. Nagyon jól is járszod. Még vagyok veled elégedve ebben a szerepedben. Mert nem vagyok mindég megelégedve. Mert, ha az anyád is vagyok, én meg tudom itélni, mikor játszol jól és mikor nem.

Arabella azonban már nem felelt, csak bólogatótt; a szerepét olvasta át még egyszer, míg érte nem jön a kosárért a háziasszony cselédje.

Az özvegy, hogy egy pillanat se vesszen kárba a drága időből, előkötörözött zsebéből egy kis füzetét, kivette belőle a czeruzavéget, jól megnyalazta és hozzáfogott a napi számadáshoz:

— Hús ötvenhat krajczár, zsemle hat, zsír tizenöt, petroleum tizenkettő... petrezselyem három... mi volt még?... s minden tétel-nél, minden színpadon bő czeruzanyalás és hosszas fejtörés.

Arabella hol pajzánul mosolyogva, hol nagy kérdő szemeket meresztve, bókolva, hajladozva pörgette félhangon szerepét:

— ... Éji fejkötője? add nekem szivességek... Hadd, oh hadd nálam Zsuzsikám! Oda adom érte románcomat; s a míg szép úrnő emléke éjtemet örökre megkeseríti, a tied az egyetlen örömsugárt veti rá, mely szívemet fel fogja vidítani.

S a két monológ uttógása bolondos párbeszédé olvadt össze.

Másfél hónap óta, a mióta itt vannak Kelecsényi társulatánál Debreczenben, így ment ez majd minden nap.

Délelőtt, míg Arabella a próbán robotolt, Lányiné piaczra ment, takarított, főzött. A kasszától elesett. A gázi csak öt forinttal több, hát spórolni kellett. Ebéd után, míg a házi-asszony cselédje elmosogatott nekik, egy kicsit aludtak, illetőleg csak akartak, mert ha négy tányérjuk vagy három kanaluk valamelyike nagyobb csörrent a konyhában, az özvegy fölült s morogva figyelt kifelé:

— Az a ló még összetör valamit!

Arabella sóhajta fordult meg a diványon:

— Mama, esak öt percig légy nyugton!

Duzzogó esőndült aztán a szobára, de egy negyedóra múlva újra kezdődött a mormogás, szerteczosogás, újságpapír maczerálás, a mely végre hangos beszédé erősödött:

— Már megint meggyilkoltak egy kocsmáros Szvidniken. A nyomozás számai...

— Igazán nem hagyják itt aludni az embert! — sóhajtott Arabella.

— Nem hagyják! — méltatlankodott Lányiné. — Ki nem hagy? Külömben is már elég aludtál, kelj föl. Mindjárt uszonnálni kell. Minden, nehezen megszerzett, drága korty-tól szinte becsanatolt kérve görnyedtek szótlannul a csészék fölé s a meleg kávé illatos gőze lassan-lassan kiengesztelte a nehezteket.

A színházhoz mindnapon együtt mentek. Ha Arabella játszott, pont hatkor kerekedtek föl. Elő ment a cselédnő, utána Arabella, a mamájába kapaszkodva, a ki éber szemmel figyelte, jól áll-e a cseléd fején a terkes, nem csuszik-e le róla a kosár, a melynek ritmikus ingását azonban mindig rosszaló fejrúzással követte. Az öltözöben leült egy sarokba, ahonnan féltő, elégedetlen gondola tartotta szemmel leányát, egy-egy figyelmeztetést intézve hozzá, erőszakolt nevetést hehegve, kényszeredett nyájasságokat mondogta a többi nőnek. De nem sokáig tartotta ki őrhelyén, fölkel s a nagy fényességtől sanda, gyanakvó pislogással Arabella öltöző helyéhez lépett, hol a hármastükröt, hol a gyertyatartót igazította meg, majd a festékes ládában keresgél, gombostűk után kutatott, a kosárban mindent összevisszahányt s fojtott hangon haragos utbaigazításokat adott lányának, a kinek szende feje megadóan hajolt félre az anyai gondoskodás nem csekély terhe alatt. Második gesztus után Arabella szeliden figyelmeztette:

— Mama, már jól van! Most menj ki a néző-terre!

Az özvegy erre változatlanul megharagudott és ingerült motyogással távozott. A nézőtér homályából aztán lelkes büszkeséggel, ragyogó szemmel követte lánya minden mozdulát; ha valahol egy színpad zörgött, míg ő beszélt, rendőrmiszteri tekintete nyomban arrafelé vágódott; a pár szónyi uttógások irányába érlyes, de leplezett püsszést küldött s ha valahol véletlenül hangosabban beszéltek, dühös fészkelődésbe fogott:

— Nahát, ez hallatlan! Minek jár az ilyen

ember színházba! Otthon is beszélgethet! — Ilyesmiket mondogatott elég hangosan, mert a közönségtől nemcsak tiszteletet, de feltétlen néma elragadtatást követelt lánya részére, a kinél jobb naiva nincs egész Magyarországon. Arabella szép jelenései után az első összeesattanó tenyer az övé volt s ha igazi taps kerekedett nyomán, arca kiderült, szívében boldog zsongás remegett s meg nem állhatta, hogy a mellette ülő idegennek oda ne szóljon a színpad felé intve:

— Az én lányom!

De ha ilyenkor pár tenyer csattanásra csak mély esőndült, úgy fonta össze karját mel-lén, mint Julius Caesar Cassius előtt s megvetését elég hangosan foglalta össze ebben az egy szóban:

— Barmok!

Felvonás közök alatt elragadtatása verőfényét vagy haragja villámai újra az öltözö-ben hordozta föl s le. A színésznők féltek tőle, ezért úgy tetek, mintha észre sem vennék.

Ha Arabella nem játszott, fényelőzket indultak el hazulról. Az özvegy rögtön beült a néző-térre újságírókkal, kollégákkal, az olesó helyek ismerős közönségével beszélgetésre; Arabella hátra ment a színpadhoz. Mikor harmadikat csegették s megindult a vidéki színházak ismeretes nekikerekedése, hogy mindenki helyére jusson, Lányiné szeme fölé emelte tenyerét s úgy kémlelte, ott van-e már lánya a színész-pályában.

— Hol jár az a lány? — mormogta fejesóvála néha, ha azonban megpillantotta, derült arccal nézett körül s a mellette ülő ismeretlennek mosolyogva szólt oda, a magasba intve:

— Ott van a lányom! Tetszik ismerni Lányi Arabellát?

Arabella színházéző esteken úgy érezte magát, mint a szabadnapos internátusi növendék, a kit zsúrra kért ki az unokaöccse családja; vidáman mosolygott le anyjára, itegtetett, nevetett, mert a mellette ülő színésznő változatlanul ilyen-mikkel bökte meg:

— Nézd, Aranyos, az anyádat! A közönséggel beszél! — Nézd, nézd, hogy ajánl neki, még tán el is ad!

Erre mind a ketten nevettek s a civisnek egyszerre kiderült az arca, mert hogy két olyan szép kisasszony nevetkezik feléje.

Lányiné aztán csakhamar elszenderedett, felvonásvégél azonban ösztönösen tapsolva ébredt. Párát pislogott, a tapsolást beszüntette és körülmosolygott.

— Nézd, az anyád felébredt! — lökte meg Arabellát a kis szóke Nina, a hőső! — Ni, milyen miskolezi szemeket csinál!

Arabella nevetett, belekémlelt a rózsaszín karton tasakba, van-e még ezukor s egy izletes Bismarck-fejet kihalszva, kéjjel eresztette bele szép fogait a csokoládés nagyszerűségbe.

Örült a vígságnak és kereste, mintha menekült volna valami elől. Gondolatai? szegényes életük? szíve névtelen megremegése? a művészet fáradalma? mi elől futott? Nem igen kutatta. Nem merete kutatni. Csak azt érezte, munkában, fejtörésben pillanatnyi pihenőt ha tartott, hogy sötét vágvak bizonytalan kőde ül meg lelkét. Szereptanulás, játék már nem hatott rá felfedező út gyanánt, a mely napokra felkavart benne mindent. Megszokta a külön-felé érzés köntösöket, a melyekbe a heti műsor beléöltöztette, megszokta a rivalda vakító fényét, mögöttes a közönség néma homályban mozgolódó tavát, a mely előtt lelkét marczangolta vagy ártatlansága pajkos gerliczjét búgatta nap nap után, de az egyedüliséget, az ellen-ségesen sovány kosztot, anyja ingerlő társaságát, az állandósulni akaró nyomorúságot, szíve fojtott zokogását alig bírta, alig akarta elviselni. A szigorú nevelés alatt keréketört akarata föl-főlemelte lebaggyadt fejét s ha ereje

nem is volt talpra ugrani és daczos erővel követelni jégát, fájdalmas nyilallást hasítani végig szíven legkisebb mozdulata is elég volt. Egy ideig úgy érezte, hogy bánata még mindig apja halálát gyászolja, kedves bátyja távollétét panaszolja, anyja özvegyességét szánja, de ha magába, ha maga köré tekintett, látnia kellett, hogy a szakállas öreg képe tündező fényvel bomlik távoli csillagképpé, hogy bátyja lassan-lassan boldogul s az özvegy túl a gyászon, túl a rettegésen már csak a jelennek s a jelenben lányának él. Tehát más...

Szállághy? Nevetséges gondolat!

A nyomor? Nem volt-e már nagyobb is? Tisztességes lakás, élelem, zálogban semmijük sincs s ha nappali drága ruhára nem is telik, rongyosan még se jár és színpadi ruhátára egy ládában már el sem fér, most kellett egy nagy, szekrénynek is állítható ládát csináltatnia.

A színpad? Hát akkor miért él?

A kollégák? Megvan békében mindenki. Elvégi a kötelességet, nyájás és a kis Nina, a ki egyedül lehetne ellensége, a legjobb barátja.

A közönség? Ó, mennyi taps, virág, ezukor, ismeretlen emberek kedves, tartózkodó köszönete...

A kritika? Mindig figyelmesen, sőt lelkesen dicséri...

Kis ablakán kitekintett az őszi ég beteg szomorúságára, megnyitulten korholó mosoly játszott körül s a tőprengés vonalából újra rózsás bimbóvá telő ajkán:

— Igen, az ősz! — mondta maga elé halkán.

— Mi van az őszszel? — riadt fel újságjából gyanakodva az özvegy.

Arabella furcsa kis mosolyát anyjára vetette:

— Semmi, mama! Hídegl!

— Na, az igaz! Disznóság, hogy már fűteni kell s a fa úgy fog, mintha elfújna valaki. Azt hiszem, hogy az a szírtó is a mi fánkat fűti.

Biztosan van egy kulesa a fűskamrához. Rettenetes, hogy mindenki csak lopja, zsarolja a szegény színeszt!

De maga is érezte, hogy igazságtalan a város bőkezű művészetpartolásával szemben, a mely egyenesen hihetetlen méreteket öltött novemberben, a színt megkedése után. Egyik telt ház a másikat követte, volt nap, a mikor egy pályahely két grófi vévő is jelentkezett, a Shakes-peare-estéken megjelenő felnőttek nem csak tanárok voltak, Böles Náthán-ra csak a karzat maradt üresen. Hétköznapokká lettek az ünnepnapok. A pénztáros mosolyogva nyújtotta ki kis ablakán az utolsó pár jegyet még függönyhuzás előtt, az igazgató lelkes gyorsasággal surrant át egyszer-kétszer az előcsarnokon, a jegyszedők nem szívesen adták oda látszóveiket

Mária Bourbon-braganzai hercegnő, Zita főhercegnő nagynője, a ki ebnzweileri (Felső-Ausztria) kastélyában tartottt Vöröskereszt-kórházában maga ápolja legnagyobb részt magyar fiukból álló sebesültjeit.

akárkinek, színlept a kasszához kellett futniok, a ezukrász egy asztalból álló kocsmasztállal egészítette ki üzletét s a kortina-lyuk előtt szinte tolongtak a színészek, hogy végig-mustrálhassák a közönséget.

A pályahelyeken aranyesipékes főköttője, halántéka tekert tallérnyi ősz konty lórántfyszuszánák mellett divatos frufru keretezte arczok, kemény, nagy, hajás-szakállas protestáns koponyák, sötét Kossuth-szakáll, hetyek kurucz-bajusz, üst formájú vaskalapok, magyar mente és nyitott nyaku álló gallér, presbiter, gondnok, tiszteletes, Dunamellék és Tiszántul. Árez, mozdulat, szó, a férfiak vidám komolysága, a nők komoly vidámsága mintha már lett volna valaha így együtt valahol az idők mélyén... Kossuth országgyűlésén, a Komáromy-ház béketraktátján...?

Miesoda ruhák, miesoda fejek! Kész kortörténeti muzeum színészek számára.

Vacsora, estély egyik a másikat érte. A hosszú asztaloknál csak úgy egy király — egy cigány forma ülték színész és nagy úr.

— Az ősi tölgyre immáron ímé reácsavaroda

a zöld borostyán...! — lendült a pohárköszöntő egy bronzos bajsusz alól.

Arabella mosolyogva, derülten, maga se tudja, mért, de bizalommal nézte a szónokot. A sok munka, siker, megbecsülés, értelmes társaság, változatos asztal frissítő kábulatában élt kifelé. Utezan, kulisszák között, fényes termekben úgy járt, kezelt, beszélt, mintha valami finom társalgási szerepet játszott volna. Most egy bók alatt pirult el fülig, amott művészi elgondolását igazolta egy körülményes dícséret, itt egy hanglejtést, máskor egy mozdulatot lesett el, komoly viták surrantak el fele mellett helvéziai vallástételt követőkről, evangéliom szerint reformált egyházról, konvent határozatot ezitáltak bodros fejeeskéjén keresztül... «Az apám kerekén kijelentette Kossuthnak... a Csokonai-ház kerítése... Petőfi erősködött, pedig mondtam, hogy...» — ilyes mondatokban élt körülötte a mult jelellé folytatódva...

— Petőfi? — fordult esodálkozva a mellette ülő érlyes, intelligens, ősz fejjel is vakmerő csillogású szemekre.

— Mért fagyott el, kis Aranyos, az a muskotály mosolygás örezián? — jött felelet helyett a kérdés.

— Milyen kedves volt kegyed. — fogta meg vacsora után egy festett bajszu kis fúrge órág Arabellát — hát igazán nem tudta, hogy Sanyi bácsinak jó barátja volt Petőfi? Az ő kastélyába vitte a Szendrey-lyányt Koltóra...

Gyökértelen vándorélet előtti így nyilatkozott meg egyszerre a talaj. Hajtás ütődik a kidülő faderek tövében, levél levelet simít szellengedezésben, gyökér gyökérbe karol a mult humusában; őt és hasonlót pedig katángként veri sorsuk forogetege ki tudja hová.

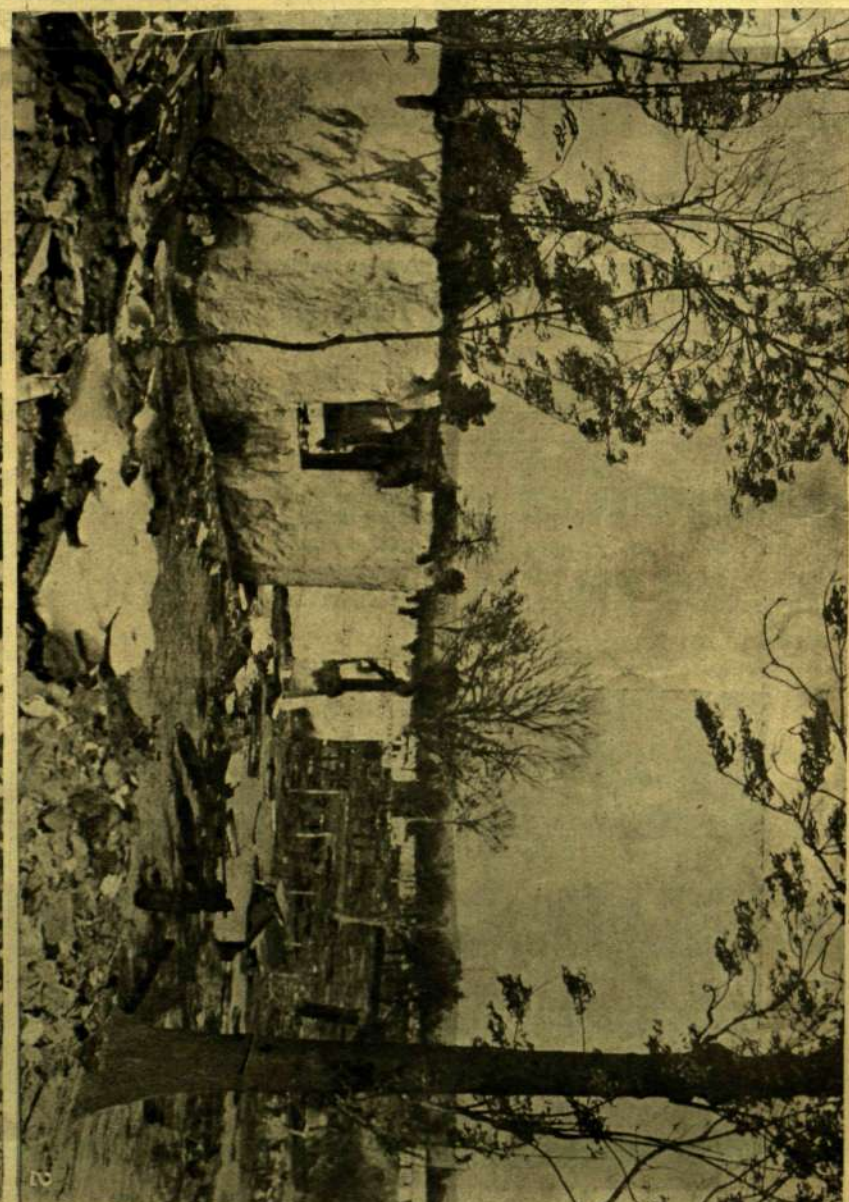
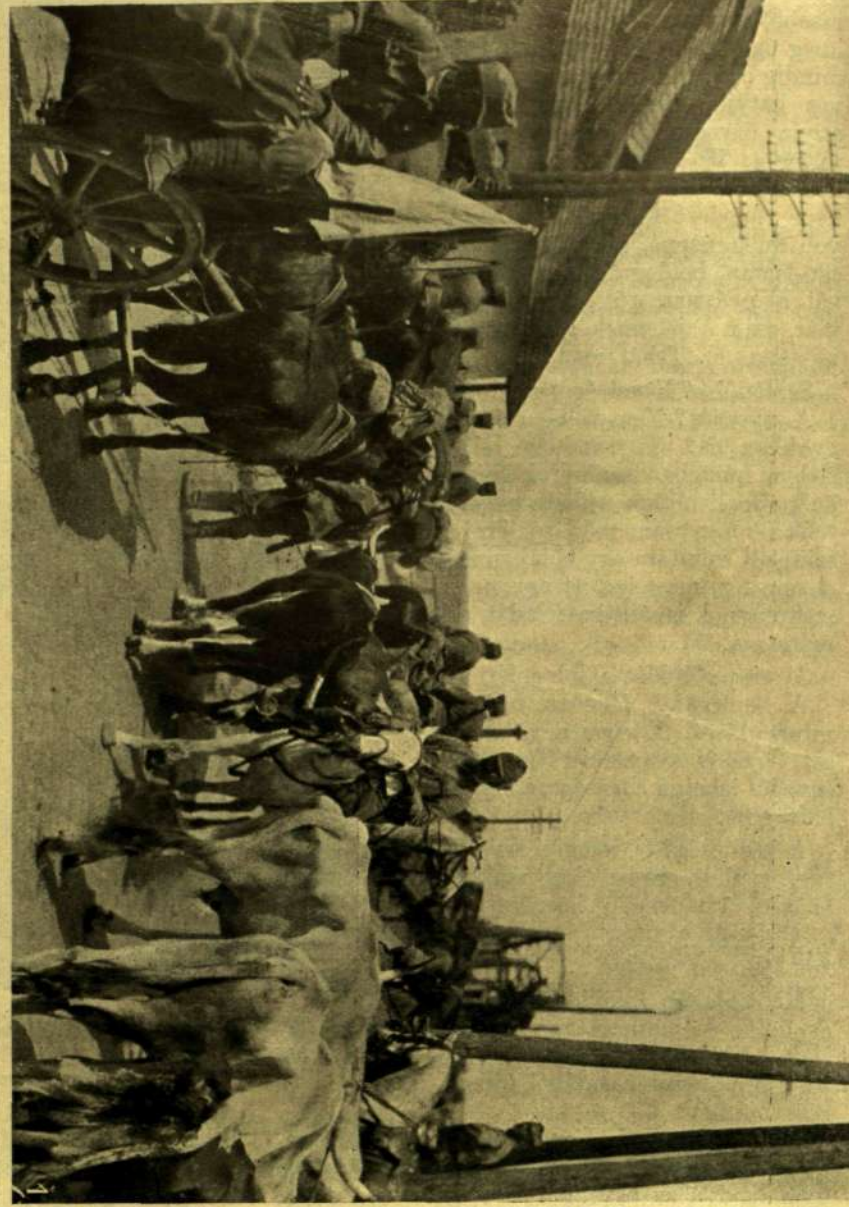
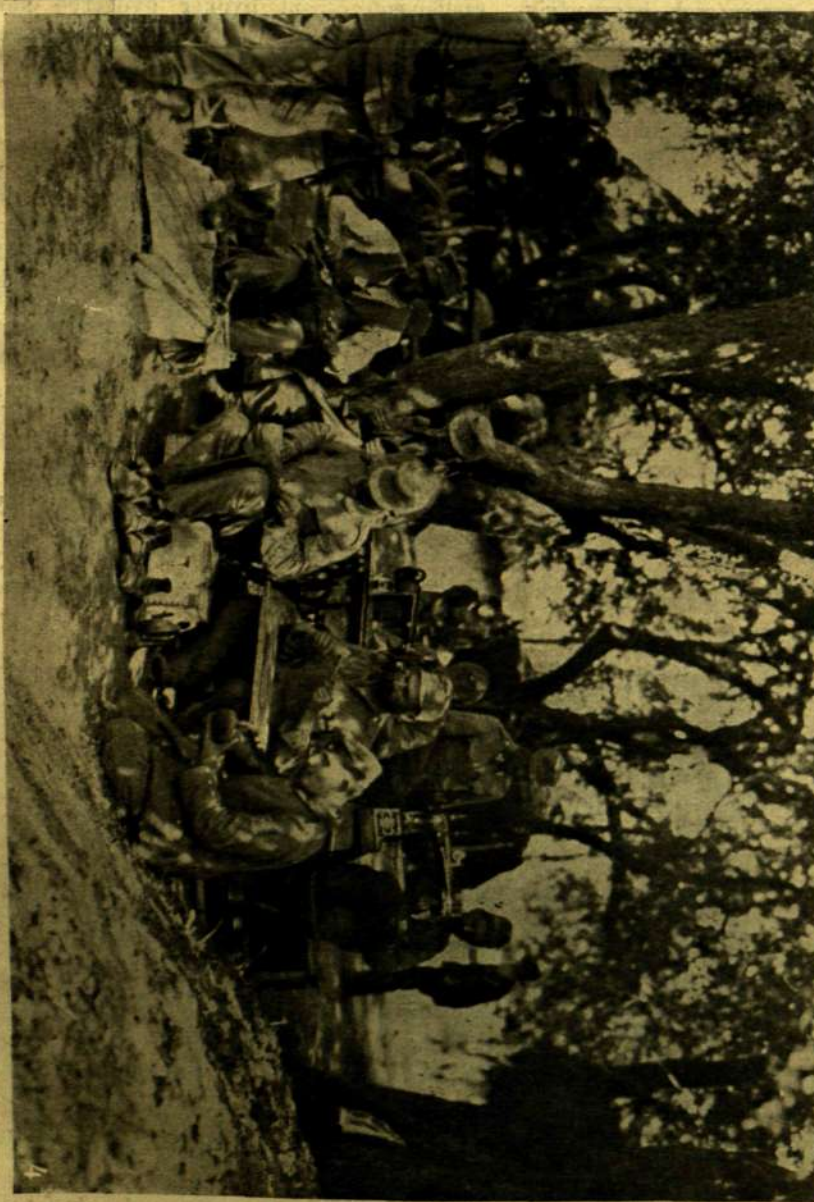
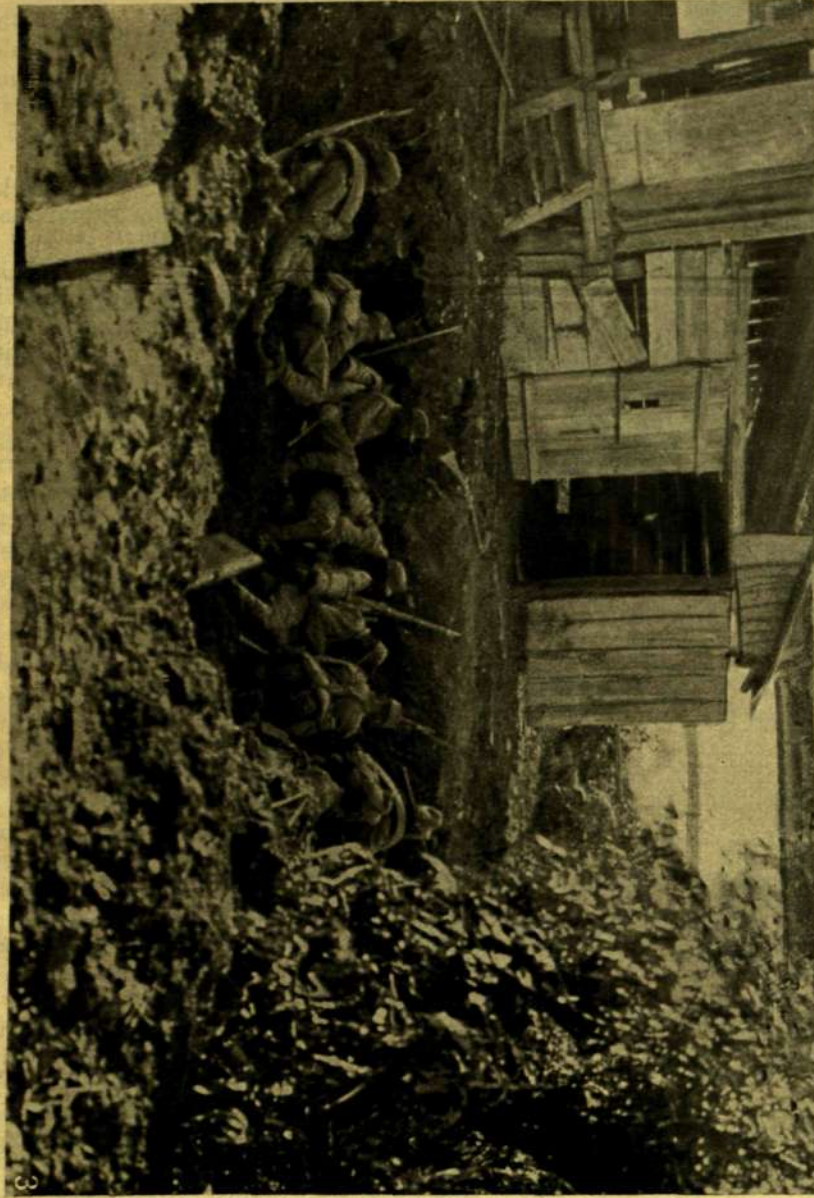
XII.

A nagyhét szomorúságát nincs a ki úgy át-érezze, mint a vidéki színész. Szerződése virágvasárnapjától számít, de fizetést csak husvét vasárnapjától kap. Bebotlik ismértelenül, pénztelenül az idegen városba, a melynek utcait a szünetelő diákok, didergő tavaszi ruhák között kopottas téli kabátjában, köznapi gonddal kujtorogja össze-vissza lakást keresni. Az ékeségeitől megfosztott oltár, a nagypénteki kepeles szegényes bánata, sárga gyertyás siralmai, a halott Úr Jézus viaszfényű teste, a virágos, tömjénes szomorúság mintha csak lelkéből lépett volna elő valóságá. Mily jól esik bőjtölni vallásos magabamerüléssel, mert hisz amúgy sem tehetne másképp! Az esztendő csatája egy hétre megáll s ő szedheti össze lelkében a nagy küdelem halottjait.

(Folytatás következik.)

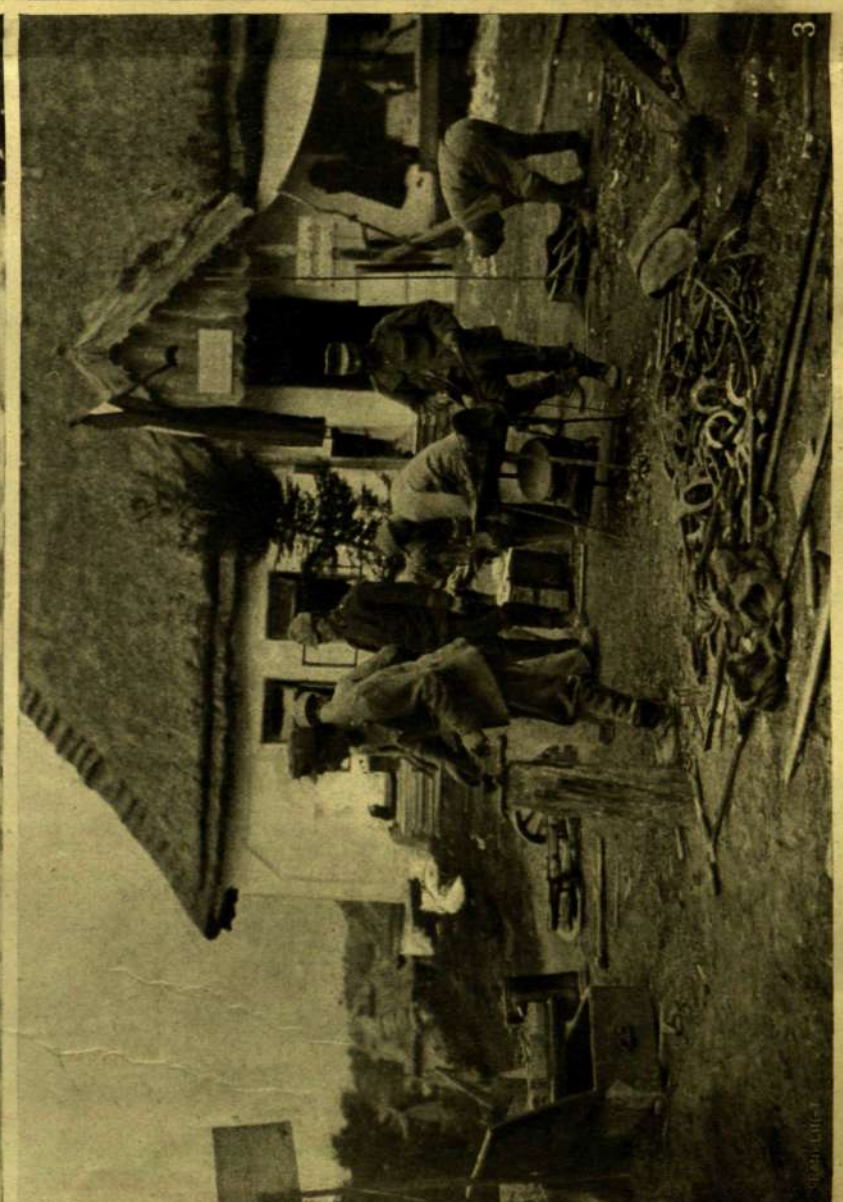
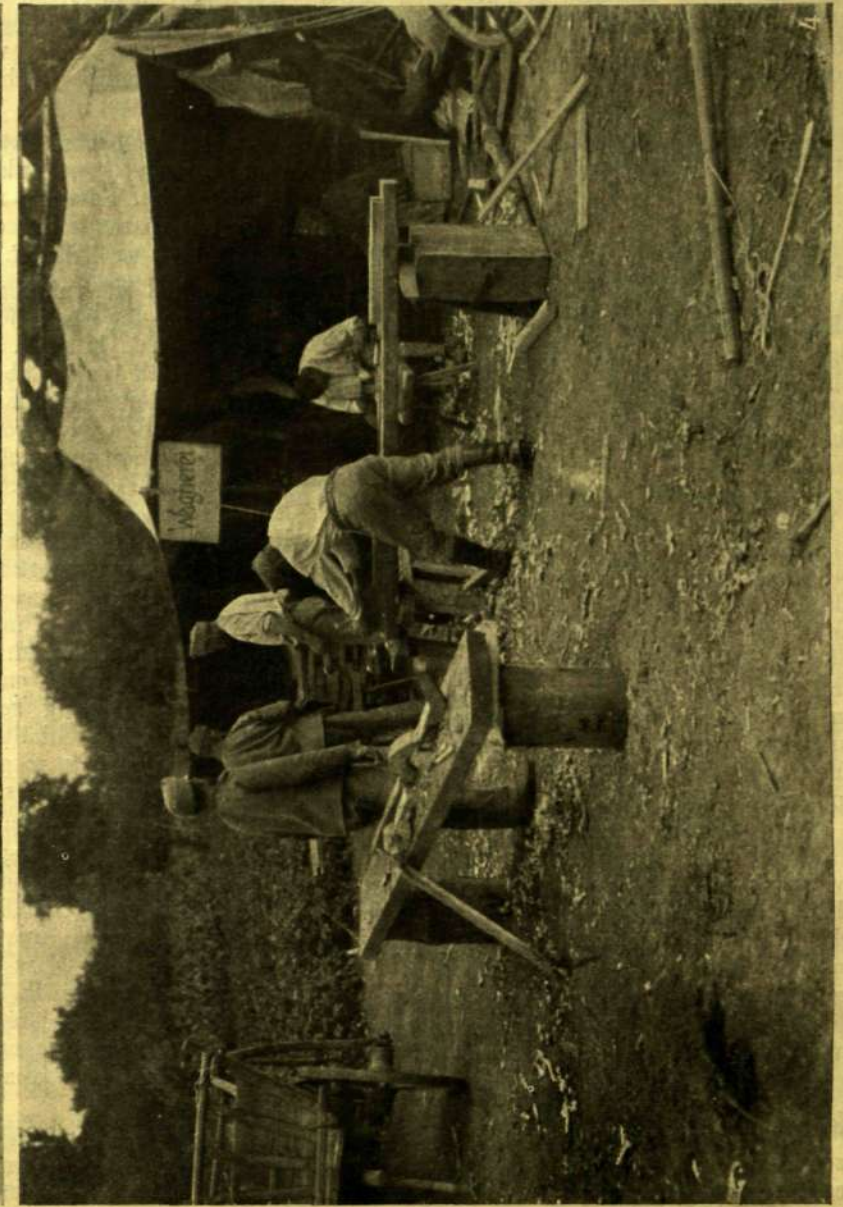
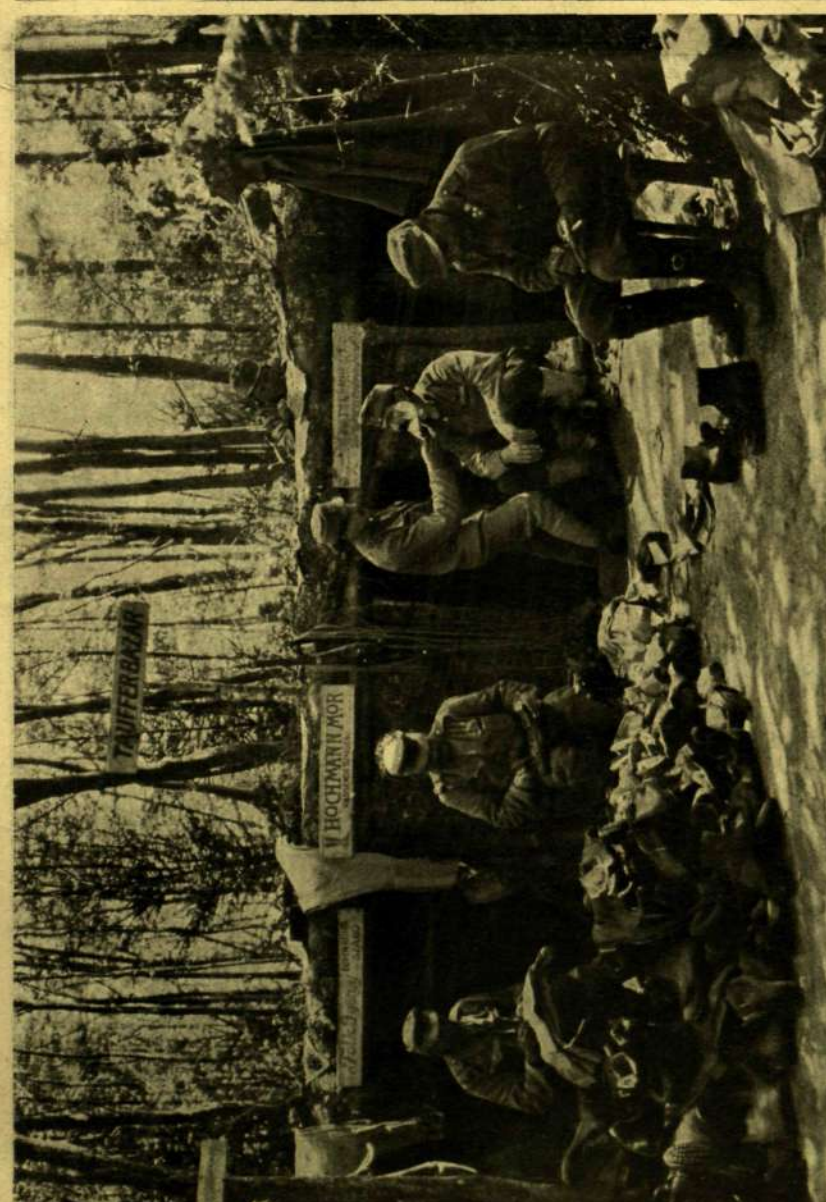
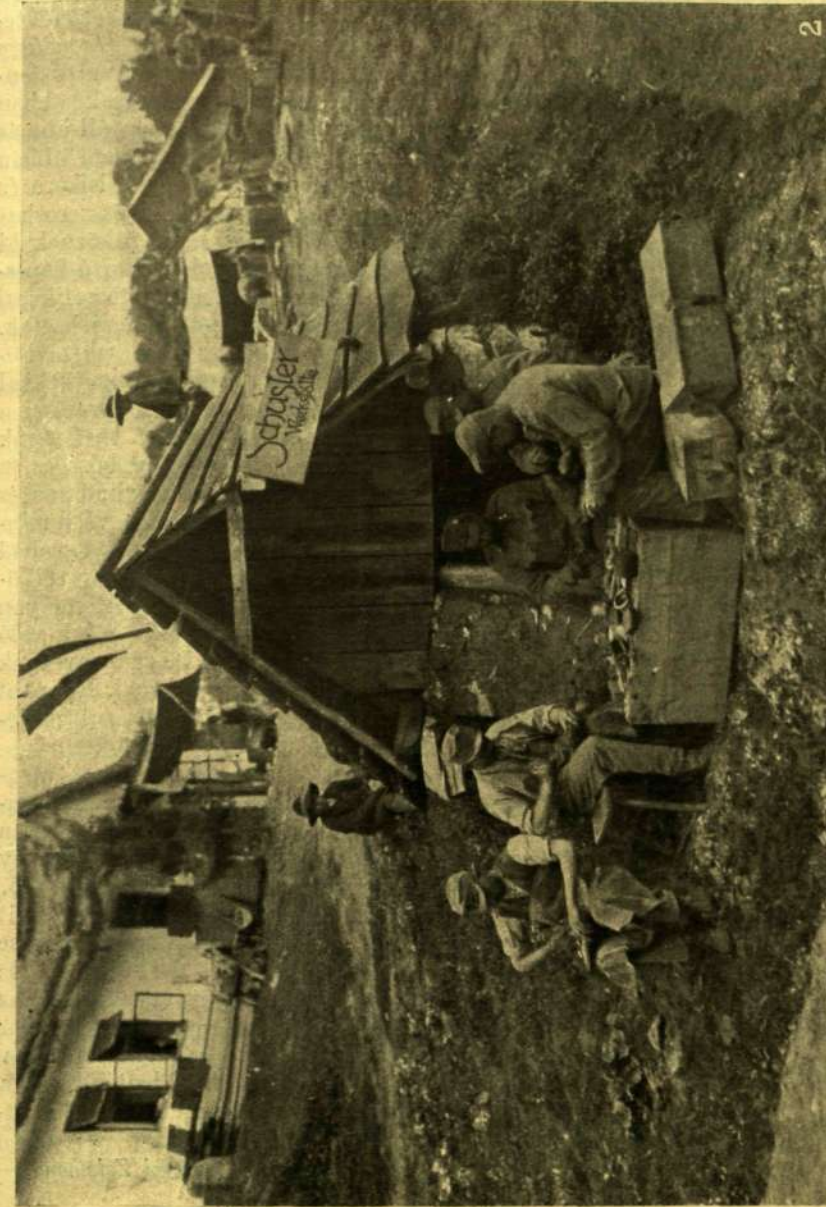

VIZIMALOM 1500 MÉTER MAGASSÁGBAN AZ ISONZO FRONTON. — SEBESÜLT ALPINÓK BERAKÁSA A MÁLTAI LOVAGREND SEBESÜLT SZÁLLÍTÓ VONATÁBA.

I. Az előrenyomuló csapatok felmentését előidéző tréning. — 2. Egy tárn az oroszok garázdálkodása után. — 3. Egy jóvalat fedezést nyújtó katonáinknak. — 4. Mesteremberek a harcmezőn.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL. — Balogh Radófi, a harcmezőre kiküldött munkásainak írója.

I. A Tauffer-basar napcellás fedezékben. — 2. Csipősek. — 3. Kovácsok. — 4. Bogárok.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRŐL: MESTEREMBEREK A FRONT MÖGÖTT. — Balogh Radófi, a harcmezőre kiküldött munkásainak írója.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

Ha az ember Ausztria déli részében jár, a dübörgő tűzvonallá átváltozott határtól nem több, mint pár száz kilométernyire, sőt még ennél is kisebb távolságra, különös és joggal meglepő jelenséggel találkozunk. Igen természetesen el van rá készülve, hogy ezen a vidéken, szinte már benne a déli harcok forró leheletében, ennek a háborúnak a tüze és izalma gyújtogatja az érzéseket és a gondolatokat. A szívek, a remények és az aggodalmak a közeli hegyek felé fordulnak a figyelés feszültségében és az olasz ágyúk moraját hallja az izgalomtól megtermékenyített képzelgés. Hiszen valóban látnak is valamit a háborúból. A menekültek riadt csapatja — méreteiben persze az északi harcok népvándorlásához nem hasonlítható — legnagyobb részében itt telepedett le, magával hozván ideges türelmetlenségét és télen mozgalmasságát.

És — esodálatos — a valóság szinte csúfolódva csúfol rá a leglogikusabb fölfevésére. A háború igen természetesen, itt is mindennél jobban érdekli az embereket, de ez érdeklődés égtáji irányba egész az ellenkezőjé annak, a merre az ember gondolná. A figyelem, a feszültség, a várakozás deklarációja: észak felé mutat Grácban, de még Klagenfurtban se kisebb mértékben vagy nevezetesebben változott arányban, mint akár Budapesten. Ha nem illetlenség szinpadit képpel élni, azt lehet mondani, hogy az olasz tenorista rémesen megbukott, még mielőtt nem is a darab, hanem csak az első fölvonás is véget ért volna. Szinte elképzelhetetlen, bajos meghatározni az a közömbösséghez-é, vagy a megvetéshez közelebb való nyugalom, a melylyel tiszter közelebb az olasz harcokhoz a déli osztrák tartományok népe, tizedrészt annyi figyelmére se méltatja a *digó*-k véres előretörő kísérleteit, mint a megvert oroszok lihegő futását. A messze távolban elhúzódo veszedelem is még mindig jobban és erősebben foglalkoztatja a lelkeket, mint az, a mely a közeli *Krn* tövében meg az *Isonzó* partján bukásból, tombol és tántorog.

Nem lehet elvonatkozni attól az érzéstől, hogy egy nemzet *hiúságot* szörnyszerű katasztrófa már nem is érheti, a milyen Itália népére itt rászakadt, még mielőtt az igazi katasztrófa teljes sikertelensége elértékéleníti, de azért, megbizonyítja a támadásra való bátor készségét és sokszor bravurosozó lendületét. Helytálló képessége nemcsak abban mutatkozott meg, hogy egy helyben áll immár több, mint három hónap óta, hanem abban is, hogy e három hónap rengeteg balsikere és dermesztő veszteségei után a lelki összerokkadás észrevehető jelei még nem ütözköznek ki rajta. Ez határozottan nagyobb kitartó képesség, mint a mekkorát, a lélektan teoretikusai e robbanékony és roskadékonny fajtól várhattak. A meddőséggel súlyosított, szenvedések elviseléséből és türeséből az olasz katonák sokkal jobban vizsgáztak, mint a hogyan a vezérei a maguk tantárgyaiból megfeleltek. A tüzéségük nagyon jó, a fölszerelésük egyelőre bőséges.

És mégis: bukás bukás után, kudarc és összeomlás kivétel nélkül a gyászos vége minden vállalkozásuknak. A csak félkezével szabad ellenség nem fél tőlük és a legvadabb erőlködésük, minden hősi elszántságuk képtelen olyan tények produkálására, a mely ott a róluk való véleményét megmáshatná. A mozgékonyáguk óriási és minden kísérletük megbénul. Roppant termékenyek a próbálkozásban és a legteljesebb meddőség átka minden akarásukon.

Ok nélkül nincs okozat és semmi se megmagyarázhatatlan. Az olaszok, több, mint tragikus: *furcsa* végzetének is meg kell, hogy legyen a megfejtése. És ez alig lehet más annál, hogy minden sikerhez még egyéb is kell, mint erő, ügyesség, vitézség és elszántság. Valami, a mit az olasz vállalkozásnak nem adhatott meg se Salandra nagyszerű fogalmazó készsége, se D'Annunzio drága ihletésű szárnyalása, se az összes futuristák őrzöngése és semmi mámor és semmi nekivadulás. Ez: az *erkölcs*, a maga legegyszerűbb és legelembb jelentésében, a hogyan fölszemes magyarázni és lehetetlen átmagyarázni.

Minden temperamentumnak megvan a maga hada. Pessimisták a legutolsó hónapokig minálunk is voltak és pedig nemcsak olyanok, a kik az orosz erőt sokallották, hanem olyanok is, a kik Portugália miatt is hajlandók voltak aggodalmaskodni. Olasz pessimista azonban, vagyis olyan, a kinek az olaszok miatt való aggodalom tette felbőssé a homlokát, minálunk nem akadt, úgy láttam, ott se, a hol közelebbről hallották a csizmáik fenyegető kopogását.

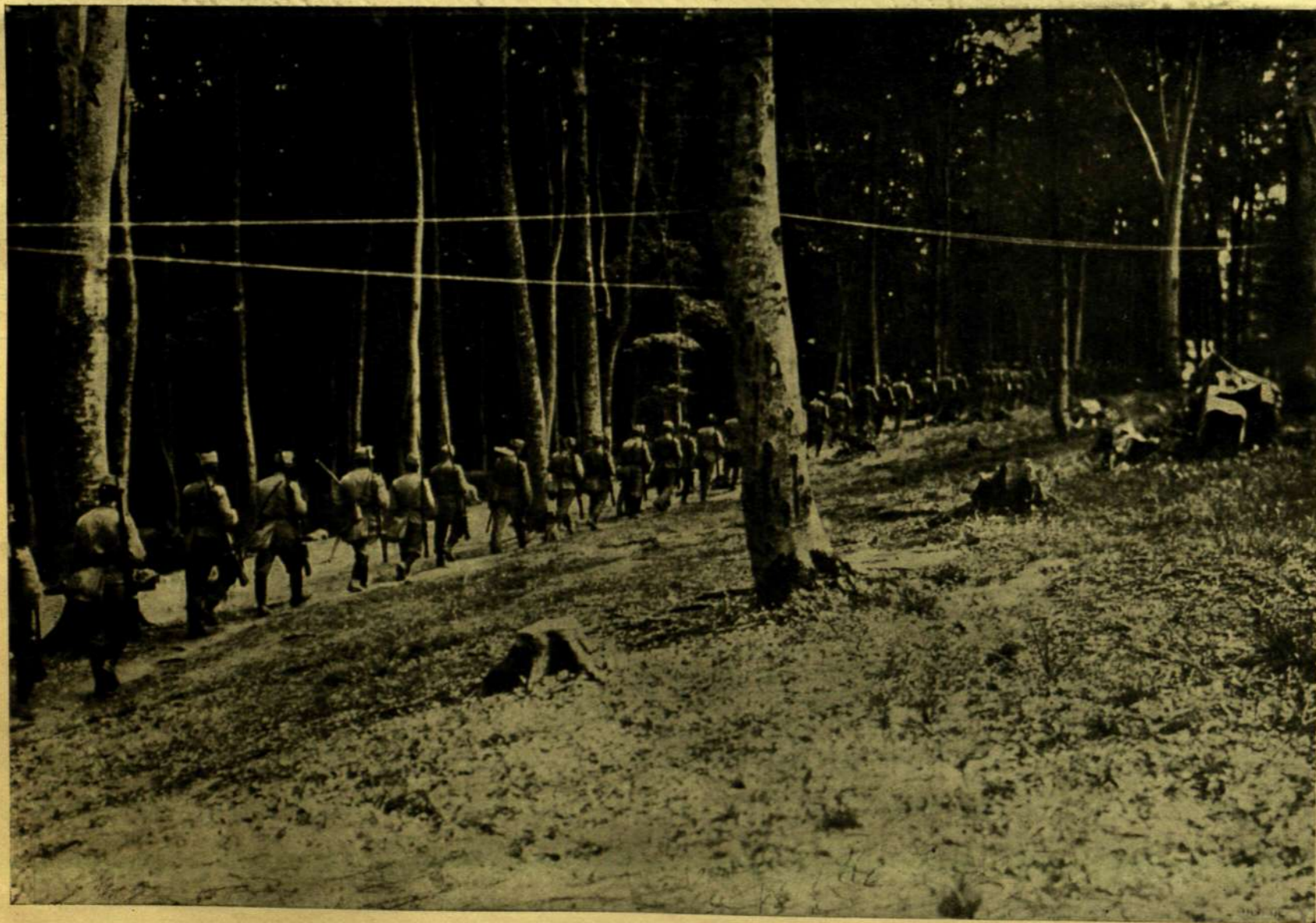
Pedig (igazán semmiféle indító oka se lévén annak, hogy ezt az ellenséget a magunk megnyugtására lekisebbsük) el kell ismernünk,

hogy az olasz katonák virtusa többet mutatott, mint a mennyit a történelmi próbák adatai alapján az elfogulatlan vélemény is elvart tőle. Támadásainak teljes sikertelensége elértékéleníti, de azért, megbizonyítja a támadásra való bátor készségét és sokszor bravurosozó lendületét. Helytálló képessége nemcsak abban mutatkozott meg, hogy egy helyben áll immár több, mint három hónap óta, hanem abban is, hogy e három hónap rengeteg balsikere és dermesztő veszteségei után a lelki összerokkadás észrevehető jelei még nem ütözköznek ki rajta. Ez határozottan nagyobb kitartó képesség, mint a mekkorát, a lélektan teoretikusai e robbanékony és roskadékonny fajtól várhattak. A meddőséggel súlyosított, szenvedések elviseléséből és türeséből az olasz katonák sokkal jobban vizsgáztak, mint a hogyan a vezérei a maguk tantárgyaiból megfeleltek. A tüzéségük nagyon jó, a fölszerelésük egyelőre bőséges.

És mégis: bukás bukás után, kudarc és összeomlás kivétel nélkül a gyászos vége minden vállalkozásuknak. A csak félkezével szabad ellenség nem fél tőlük és a legvadabb erőlködésük, minden hősi elszántságuk képtelen olyan tények produkálására, a mely ott a róluk való véleményét megmáshatná. A mozgékonyáguk óriási és minden kísérletük megbénul. Roppant termékenyek a próbálkozásban és a legteljesebb meddőség átka minden akarásukon.

Ok nélkül nincs okozat és semmi se megmagyarázhatatlan. Az olaszok, több, mint tragikus: *furcsa* végzetének is meg kell, hogy legyen a megfejtése. És ez alig lehet más annál, hogy minden sikerhez még egyéb is kell, mint erő, ügyesség, vitézség és elszántság. Valami, a mit az olasz vállalkozásnak nem adhatott meg se Salandra nagyszerű fogalmazó készsége, se D'Annunzio drága ihletésű szárnyalása, se az összes futuristák őrzöngése és semmi mámor és semmi nekivadulás. Ez: az *erkölcs*, a maga legegyszerűbb és legelembb jelentésében, a hogyan fölszemes magyarázni és lehetetlen átmagyarázni.

Szöllői Zsigmond.

UTÁSZOK MENNEK FEDEZÉKET ÁSNI.

AZ ÉSZAKI HARCI TÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

A HÁBORÚ ÉS AZ IDŐJÁRÁS.

Mióta, csak történelem létezik s fel szokták jegyezni a háborúk és csaták egyes jeleneit, azóta állandó a tapasztalás, hogy egy-egy különösen véres nap csaknem mindig záporral végződött. A mikor nagy tömegek vettek részt valamely ütközetben, igen gyakran épp az vetett véget a mérkőzésnek, hogy kitört közben az égiháború.

A régi időben az ily eseményt szorgalmasan jegyezték fel, mint napjainkban. Mert akkor az esőnek nagyobb szerepe volt a csata lefolyására. A mint megeredt az eső, az ijáások nem lőhettek többé, mert megereszkedtek iverik a hurok. A későbbi időben pedig, a puskapor használata óta egészen a legújabb korig puskából és ágyúból sem lehetett löni, ha nagyon esett az eső, mert kialudt a kanóc, a melyly a puskaport meg kellett nyújtani, sőt nedvessé lett maga a puskapor is.

A hadvezérek tehát nagyon is függtek az időjárástól, szorgalmasan vigyáztak annak változásaira s feljegyezték jelenségeit.

Igy maradt ránk annak emlékezte, hogy a legrégebb korban is csaknem szabálynak tekintették, hogy a nagy csatákat zápor fejezze be. Marathonnál csak úgy esett az eső, mint Filippinél s tudjuk, hogy őseink nagy ütközetit a Lech mezőn, a Mohi réten, Mohácsnál nagy égi háború követte. Nagy zápor esett a Waterloo csata idején is, valamint Solferinónál, Königgrätznel és Sedánál is.

Az újabb korban néhány meteorologus keresni kezdte összefüggést a csaták és a nyomban keletkezett esők között. És úgy tették nekik, hogy helyes nyomon járnak, ha az ágyúdörgésben keresik az eső megeredésének az okát. Támogatni látszott e feltevést az a közismert tümemény, hogy égi háború idején, közvetlenül az erős mennydörgés után élénkülni szokott az eső.

Ennek a felfogásnak lett azután következménye az úgynevezett vihar-ágyúkkal való kísérletezés. Ha az ágyúzás esőt hoz létre —

mondották — miért ne lehetne mesterségesen esőt csinálni olyankor, a midőn úgy is párával van tele a levegő s a mikor máskülömben jégveréstől lehet tartani. Miután a jég csak akkor okoz nagy károkat, ha nem esővel esik vegyest, ártalmatlanná tehetjük a jégverést, — vagy legalább kisebbé tehetjük az erejét — ha esőt idézünk elő.

Ez a gondolat oly helyesnek tetszett, hogy egész Európában visszhangra talált. Különösen a szőlőbirtokosok lövöldöztek szorgalmasan a viharágyúkból, valahányszor egy csunya színű felhő mutatkozott az égboltozaton, mely jégesővel fenyegetett, — ők azért szorgalmasan mint mások, mert a jégverés elleni biztosítási díjak szőlőre magasabbak, mint más természetnyekre.

De bebizonyosodott nagyon hamar, hogy a viharágyú semmit sem ér. Akármily erősen ágyúztak is, nem lett gyakoribb az esőzés, mint ágyúzás nélkül. A mellett pedig a nagy károkat okozó jégverés olyan esetekben is jelentkezett, mikor a legnagyobb kaliberű viharágyúktól csak úgy remegett a felhők boltozata.

Ezzel azután bizonyossá lett az is, hogy a csaták napján is nem az ágyúzás okozza az esőt. Ez máskülömben is nyilvánvaló volt, a mennyiben e tünetet abban a korban is tapasztalták már, a mikor a puskaport még nem ismerték.

Miért esik tehát az eső nagy csaták idején? Azt hisszük, erre a kérdésre senki se tudná ma megadni a kellő feleletet.

A meteorologia ma még nagyon kezdetleges stádiumában van. Azt meg tudja még valamilyen magyarázni, hogy a nagy földfelületeket befedő levegőréteg bizonyos állapotában eső áll elő, ha különböző hőfokkal bíró légrétegek egymással keverednek, de hogy ez miként és különösen mikor áll elő, erre nézve alig mondhat valami biztosat. Olvastuk ép a legújabb napok alatt, hogy egyesek e jelenséget azzal iparkodtak megmagyarázni, hogy csaták alkalmával a nagy ember- és állattömegek sok hőt

sugároznak ki, a mely visszahatással van a levegőre. Azonban ez a hő oly kevés, hogy azt az óriási levegőréteget, a melyben a csata végbe megy, alig melegítheti meg érezhetően. Semmi esetre se úgy, hogy a bekövetkező változás ezáltal megmagyarázható lenne.

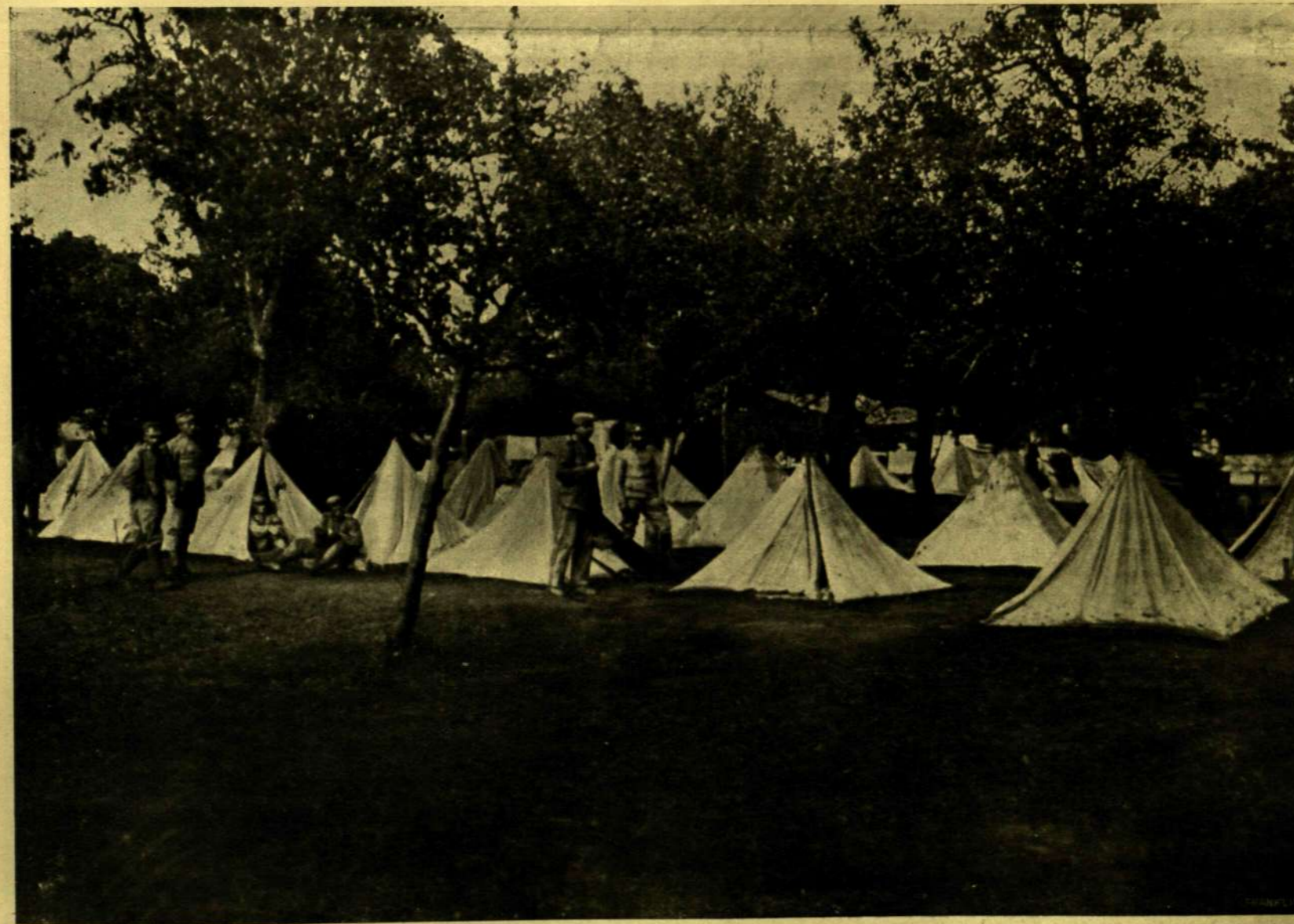
Talán a nagy csaták alkalmával ép az történik, hogy a nagy embertömegek, a végbevitt rohamok, a lovassági-attakok, az ide-oda vágató útegek és trének bizonyos keveredést okoznak a levegőben, a mely aztán hatással van az eső keletkezésére? Persze ez is csak egy gyöngye szuppozíció és abból az óhajból fakad, hogy megmagyarázzuk valamiképp a nagy csaták és az eső között régidő óta tapasztalt időbeli egybesést.

Úgy hisszük azonban, hogy ép a mostani, több mint egy esztendő óta tartó háború nagy csatái alkalmasak lennének arra, hogy a meteorologusok tanulmány tárgyává tegyék az összefüggés kérdését.

Természetes, hogy itt csak a háborúnak azok a fázisai jöhetnek tekintetbe, mikor a vonalas harcok folytak. Ellenben az oly esetek, midőn mozdulatlanul feküdtek egymással szemben az ellenségek sokszor hónapokon át, — bármily hevesen szólt is egy-egy napon az ágyú — figyelmen kívül lennének hagyandók. Így első sorban a háború első hónapjainak a harcrai lennének vizsgálat alá vonandók, azután pedig a legújabb hónapok nagy galicziai csatái. A gorliczei áttörés és általános előnyomulás óta.

És itt már is rá lehet mutatni arra a tényre, hogy úgy a mult esztendő megfelelő időszakában, mint pedig a mostani nyáron sokkal gyakoribb volt az eső, mint a minő normális esztendőben lenni szokott.

Mindenesetre olyan tárgy ez, mely megérdemli, hogy komoly tudósok komolyan foglalkozzanak vele. Mert ha nemleges lesz is az eredmény s be fog bizonyosodni, hogy a nagy csaták (meg a nagy csapatmozgalmak) és az esőzés között nincs semmi összefüggés, maga a tudomány akkor is csak nyer, ennek megállapításával.

A TARTALÉK SÁTRAI EGY GYÜMÖLCSÖBEN.

AZ ÉSZAKI HARCI TÉRRŐL. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

AZ AUGUSZTUS 18-ÁN FELAVATOTT 480 MÉTER HOSSZÚ SZÜKSÉGHID A VISZTULÁN, IVANGOROD ELŐTT.

AZ OROSZOK ÁLTAL FELROBBANTOTT VASUTI HID A VISZTULÁN, IVANGORODNÁL.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Jelfy Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

IVANGOROD ROMBADÓLT BETON VÉDMŰVE.

LESZERELT OROSZ ÁGYÚK AZ IVANGORODI VÁR UDVARÁN.

AZ ÉSZAKI HARCZTÉRRŐL. — Jelfy Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvételei.

OROSZ FOGLYOK BUDAPESTEN, A VILLÁNYI-ÚTI CSATORNÁT ÉPÍTIK. — Várkonyi Titust fűlvételei.

EGY BOMBA TÖRTÉNETE.

Lengyel regény az 1905-iki lengyel forradalmi mozgalmak idejéből. (Folytatás.)

Irta STRUG ANDRÁS.

Az embereknek felingerelték az étvágát. A szegény ördög megvadult. Lövöldöztek, bombákat vetettek, tüntettek, beszédek mondtak a négyüléseken, parancsokat adtak a sztrájkolásra.

Baeska sztrájkolt, tartotta magát, — de ki tartani nehéz volt a szegény otthoni munkásoknak.

Felhívások jelentek meg, tudták mit akarnak követelni, minden szabó ugyanazt akarta, tanácskoztak, rakásszámra esukatták magukat a börtönbe, elzalogosították mindenüket, éhen veszttek, — de a ruhakereskedő végre is fölül maradt. Baeska Tamás különböző pártok sorában harczolt. Annak idején addig követelte az alkotmányt és a függetlenséget Varsó számára négyüléseken, míg végre megtanulta ki is mondani ezeket a nehéz szavakat. Ha a választásokra került a sör, ezt kiáltotta: Le a gyalázat! Lé a czári, hitvány kozák dumával! De ezek a harci jelszavak nem tudták legyőzni a ruhakereskedőt. Az első sztrájk eredménytelen volt és ennek nyilván a párt volt az oka. Ott hagyta tehát a pártot, mint a többi szabó is, a faképnél, elvetette a terrorizmust és az összes harci akeziókat, követelte az általános orosz köztársaságot és Lengyelország önkormányzatát. A második dumára való választásokban buzgó részt vett. A haladó demokrata-párt küldőncei elszedték tőle az utcán a választási felhívásokat, egy órával később pedig a választási helyiség előtt alaposan elverték a nemzeti párt agitátorai, a miért a rendőrség is azonnal le tartóztatta. Az új sztrájk szintén balul sikerült. Nem jártak jobban a békebirosági tárgyalásokkal sem, a melyeket Oremus plébános és Amen plébános kezdtek a szabók patrónusának segítségével hívásával, a szabók nevében, a kik állítólag megelégtették a testvérgyilkos osztályharczot.

A szabók megpróbálták már mindent, míg végre kihalt az emberekből minden hit és minden kedv. Csak a régi nyomor maradt meg és a keserűség és a bosszú vágya a czarizmus, a tőke és a szocialisták ellen. Baeska fölismerte, hogy a czarizmus még nagyon is erős, nem lehet vele büntetlenül kikezdeni, így a tőke

magá az ördög s hogy a szocialisták mind csalók, a kik csak nyomorúságba döntik az ártatlan embert; ha jónak látják, az ablakon és ajtón is bemásznak, nyakszirtjénél fogva vonszolják az embert összeesküvésekre és sztrájkokba, mindenre készek, — de ha a dolog veszedelmesre fordul, akkor nincs itt senki.

— Csak jöjjön ide hozzám egy is! — dühöngött az utóbbi időben Baeska.

— A mosogatóvízzel fogom kiönteni — fenyegetőzött Baeskáné.

De sem a szocialisták, sem a többi pártok nem érezték magukat találva ezek által a fenyegetések által, mert mind a lakat mögött ültek, teljes biztonságban a délvezetett nép bosszújától.

Megpróbálták a szabók az alázatossággal is, vinnyogva csókolták az uraik lábát.

Zolopovicz úr azonban, egy nagy férőruháüzlet tulajdonosa jól tudta, hogy ez nem az az igazi alázat, a mely áthat minden egeken és nem hagyta magát meglágyítani.

— Látod, kedves Baeska barátom, — mondta — ne csináljatok volna forradalmat. Nem kellett volna erre a butaságra adni magatokat. Mennyit beszéltem nektek, óvtalak, könyörgtem, de ti, egyik úgy mint a másik, jobbnak láttátok azokra a zsidókra hallgatni, a kiket a zsidó nagykereskedők a lengyel ügy és a lengyel ipar megrontására küldtek ki. A helyett, hogy rám hallgattatok volna, barátotokra és apáitokra. Keresztény ember vagy te, Baeska barátom?

— Az vagyok, uram. Az ember bűnös, uram. — Én is keresztény vagyok. Mért nem állottál hát mellem, a lengyel ügy mellé.

— Most megtanultam örökre, uram. De esküszöm az istenre, oly igaz, mint a hogy Lengyelország szabadságát kívánom, a mostani árak mellett nem lehet élni. Oly igaz, mint a hogy a boldogságot kívánom magamnak, nem lehet. Az mégse járja, hogy az ember halálra hajsolja magát, éjjel sem alszik — ez lehetetlen. Teljesen lehetetlen. Azelőtt kaptunk egy mellényért...

— Kedves Baeska, ne arról beszéljünk, a mi volt. Azelőtt volt rend, volt üzlet, volt hitel. Az ember biztos volt az élete és vagyona felől. De mi van most? Ti fenekestül felforgattatok mindent. Tönkre tettétek az ipart, tönkre tettétek engem. És most te ugyanazt az árat

kívánod egy mellényért? Nem lehet. Hát keresztény vagy te?

— Az vagyok, uram.

— Én is az vagyok, van szívem s a szívemben könyörület. De a mi nem lehetséges, az nem lehetséges. Azt akard, hogy Varsóban csupa zsidók kereskedjenek kész ruhával? Ugy-e nem akard? Jól van. De akkor nem is nyúzhatsz te a honfiktársad börtét. Próbáld meg hát, — menj a zsidókhoz. Ott talán jobb lesz a dolgod.

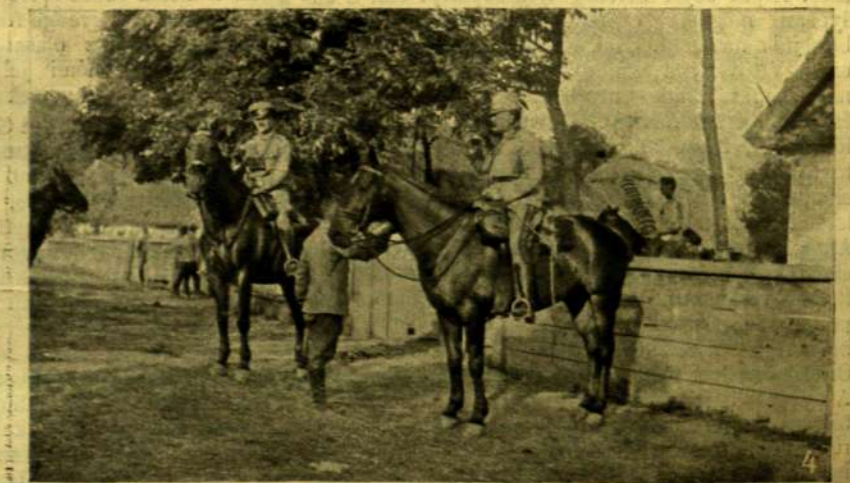
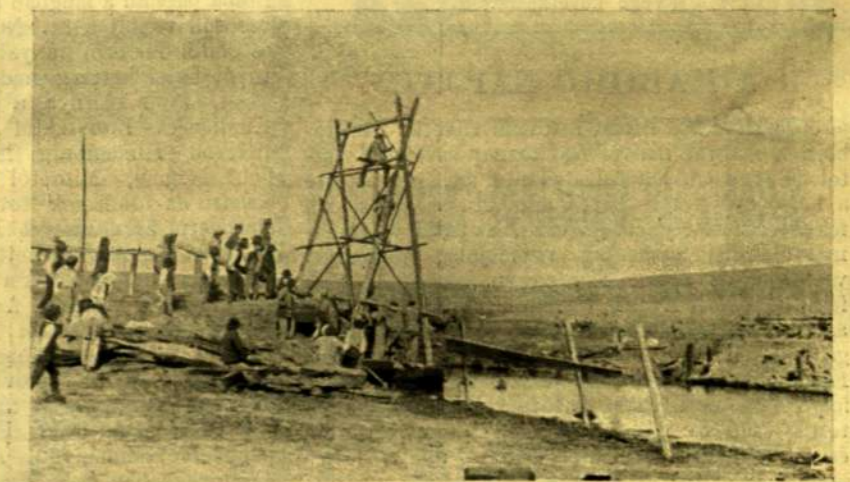
Baeska elment a zsidókhoz. De ott se ment jobban a dolga. A helyzet keserves volt. Zolopovicz úrnak nem lehetett, de Baeska sem bírta már. Zolopovicz úr derek mester volt és nem birt — Baeska nagyon szorgalmas szabó volt, de most már nem bírta tovább. Zolopovicz úrnak az a tántoríthatatlan gondolata volt, hogy hatalmas lengyel-katholikus kereskedést csináljon készruhakkal, Baeskának is volt egy tántoríthatatlan, alapvető eszméje, tudniillik: élni akart, akárhogy is, csak élni! A helyzet nehéz volt. De az élet tud magán mindig segíteni. Átgázol az embereken, borzalmas zavart támaszt, mindent a feje tetejére állít — de végre is rendet csinál.

Igy segített az élet a nehéz szabóügyben is. A szabók végre rájöttek, honnan származott a vereségük. Ez a megismerés persze kissé későn jött, de a kétségbeesés és éhség végre is észhez tudta hozni az embert. Böles hangok lettek hallhatóak, melyek ezt mondták:

— Ezek a műveltek, ez a párt, ezek a finom urak egyszerűen elesávtarták a fejünket. A munkásnak magának kell önmagáról rendelkeznie, nem pedig valamiféle központi bizottságnak. Félre az intelligensekkel!

Ez a jelszó persze olyan időben hangzott fel, mikor már rég nem voltak intelligensek. Alapjában véve ezért is haragudtak rájuk olyan nagyon. Nem tudták t. i. nélkülük semmit kezdeni, de legalább nem akadékoskodott senki. Hatalmas, elemi szabó-sztrájk támadt. Zsidók és keresztények menekültek, a hogy tudták és megtették mindent, a mit lehetett. Elpusztították az árúkat, megverték a mestereket az utcán és a házaikban, a legkegyetlenebb módon üldözték a sztrájkőröket, — szóval hallatlan terrorizmust kezdtek. Az újságok tele voltak borzalmas történetekkel, a jóérzésű polgárok lelke megtelt borzalommal és a börtön a város házában megtelt szabókkal.

Többek között Zolopovicz úr nagy ruha-

1. József főherceg Szászi huszármesternek átadja az arany vitézségi érmét. — 2. Hidépítés. — 3. Pihenő egy kocsiban. — 4. György bajor herceg.

OROSZ TÖMEGSIROK SOKAL MELLETT. — Jelfy Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk félvétele.

raktárának is bevették az összes ablakait. Ezt Revilák vitte véghez sajátkezűleg, a ki most a szabóknak segített, hogy azelőtt a cipészeknek. Bacsa maga vezette oda és az utca túlsó oldalán állott, gyönyörrel nézve a zarnok kárát. A szegény tudóveszes ember végre is elvesztette a fejét és kielégíthetetlen lett bosszújában. A felesége felni kezdett tőle és néha már azt hitte, megbolondult. Beszédet mondott, tüzelte az embereket, sőt egyszer annyira ragadtatta magát, hogy posztókat pusztított el egy sztrájk-törőnél, persze a bűnös távollétében. Csak hogy a sztrájk-törőnek derek felesége volt. A terrorista elverve, összerázza, összekarmolt arczczal, a dültől és szegénytől sírya került haza. Ágyba kellett feküdnie, felesége vigasztalására, a ki mint afféle asszony azt gondolta: ha gyógyíni fogunk, az megcsik nélküle is és ha a legrosszabb időben az ágyban fekszik, legalább nem jut a börtönbe.
(Vége következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI.

Augusztus 26. Brest-Litovszk elesett. Az tábornok magyar honvédsége tegnap bevette a vártól délnyugatra fekvő Kobylani falut, ezzel áttörte a külső övezetet és hátra támadta a legközelebb fekvő erődöt. Nyugat-galicziai, sziléziai és észak-morvaországi gyalogság egyidejűleg rohammal vette be az egyik Koroszczyń községtől délre fekvő erődöt. Német csapatok az északnyugati arcvonalon foglaltak el három erődöt és ma reggel megszállottak a vasuti hídnál levő cizadellát. Egyidejűleg a szövetségesek az ellenséget a Le-na folyó mögé és a Brest-Litovszk-tól délkeletre elterülő erdő és mocsárövezetben visszazorították és az ellenséget Koveltől északra üldöző lovasságunk Bucinnál és Vyzvánál hátvédeket ugratott szét. Lipót bajor herceg hadserege elől a súlyosan megvert ellenség a Bialovieska-erdő belsejébe menekül. Csak az erdőtől délre, a Kamienez-Vitovszk-tól északnyugatra eső vidéken tartja meg magát. Hindenburg hadseregeitől Bausknál és Schönbergnél, Mitautól délkeletre ütköztek feleldték ki, Kovnótól keletre és délkeletre a harc tovább tart. Olita előtt a németek az ellenség előállításához közelednek. Sejnny és a Nyemen mellett Merez közt az oroszokat visszaverték. Az Augusztovtól keletre eső erdőben Eichhorn vezérezdes előnyomult kelet felé. Tovább délre a Berezovszka-szakaszra harcok. A német csapatok éle elérte Bialisztokot. Gallwitz tábornok hadserege Bialisztoktól északra és délkeletre az Orlanka-szakaszról visszavetette az ellenséget. A nyugati harcstéren a Champagneban Beauséjourtól északra a németek egy tegnapelőtt megszállott robbantási tölcser francia támadásokkal szemben megtartották. Több ponton heves repülő-harc volt. Az orosz harcstéren a doberdói fensikon visszavertük az oroszok új támadását a Monte dei sei Busi ellen. A tengermentéken, különösen

Flitsch körül, heves tüze-harc volt. A lavaronei fensik elleni támadást, melyet visszavertünk, erős ellenséges haderő intézte. Védőműveinket előbb 10 napon át éjjel-nappal heves tűz alatt tartották, majd augusztus 24-én este az orosz tüzéség tüzeletet a Cima di Vezzena Basson arczvonala ellen a legnagyobb gyorsaságra fokozta. Éjjel utánig minden kaliberű lövedékekkel árasztotta el állásainkat; ekkor több gyalogezred és alpino zászlóalj rohamot intézett állásaink ellen. Derék tiroli csapatok és lövészeink, felső-ausztriai lövészek és tüzéségünk kiváló támogatása mellett minden rohamot visszavertek. Hajnalra virradólag az ellenség minden támadása végleg letört. Csak magukban az akadályokban 200 orosz hullája fekszik. Saját veszteségeink csekélyek. Egy repülőnk a brescziai tölténygyárra több bombát dobott le sikerrel.

Augusztus 27. A Brest-Litovszknál megvert orosz seregek a Minkz felé vezető vasut mindkét oldalán teljes visszavonulásban vannak. József Ferdinánd főherceg csapatai tegnap délelőtt a Lesna partján a lágban álló Kamienez-Litovszk városra vonultak át. Német csapatok nyugatról és délről Thobrin irányában folytatják az üldözést. Lipót bajor herceg hadserege üldözi az ellenséget. Jobb szálnya a Lesna-Prava szakaszon Kamienez-Litovszk-tól északkeletre az átkelésért harcok. Hindenburg hadseregeitől Bausknál Schönbergnél, Mitautól délkeletre és Kovnótól keletre az ütközetek tovább tartanak. Kovnótól délkeletre az ellenséget visszaverték. Olita várát, melyet a németek kiürítettek, megszállották. Tovább délre a német csapatok a Nyemen irányában előnyomulásban vannak. Az átkelést a Berezovszka-szakaszon Ossoviecz-tól keletre kiküzdötték. Az üldözés az egész arczvonalon a Berezovszka melletti Sochovoia és a Bialovieska-erdő között folytatmatban van. Gallwitz tábornok hadserege augusztus 25 és 26-án 3500 oroszot elfogott és 5 gépfegyvert zsákmányolt. A nyugati harcstéren a Champagneban és a Maas-magaslatokon a németek francia sáncz-építkezéseket szétrobbantották. A Vogelesben gyenge francia előretörést könnyen visszaverték. Az orosz harcstéren csak Flitsch körül voltak némi jelentőséggel bíró harcok. Csapatok visszaverték itt egy orosz támadást.

Augusztus 28. Kelet-Galicziában levő seregeink tegnap a Zlota-Lipa mentén betek óta kiépített orosz arczvonala több helyütt áttörték. Úgy Przemyslanytól keletre, mint Podhajczétól és Monasterzyskától nyugatra behatoltunk az ellenséges vonalakba. Gologory és Brzezany közt az orosz hadállásokat 30 kilométer hosszúságban foglaltuk el, mely alkalommal Gologory és Dunajov közt osztrák-magyar ezredek, Brzezany közelében pedig a mieink német csapatokkal egyesülve mentek rohamra. A megvert ellenség 6000 foglyot hagyott hátra s hasztalan kísérte meg elvesztett állásait ellentámadásokkal visszazserezni. Ma reggel az oroszok ezen az egész arczvonalon megkezdtek a visszavonulást. Vladimir-Volinszkij-től keletre is nagyobb arányú harcok fejlődtek ki. Puhalló tábornagy hadserege az ellenséget Luck irányába vetette vissza és üldözi. A szövetségesek

a Pripjat mocsaraktól északra dél és nyugat felől Kobrin városához közelednek. Kamienez-Litovszknál küzdő csapatunk az ellenséget a város-tól északra és keletre fekvő állásaiól kivertek. Mackensen hadserege üldözés közben átlépte a Kamienez-Litovszk-Myszczycze közti országutat. A Muchavicz és Pripjat folyók közt maguk előtt hajtyák a megvert ellenséget. Német lovasság Samarynál visszavetett egy orosz lovashadosztályt. Lipót bajor herceg hadseregeitől előnyomulásban van a Bialovieska-erdőségekben és a Letva-Prava folyón túl, melynek keleti partját alsó folyásánál már elfoglalták. Hindenburg hadseregeitől Bausknál és Schönberg-től északkeletre visszavetette az ellenséget, 2000-nél több oroszot elfogott, 2 ágyút és 9 gépfegyvert zsákmányolt. Az oroszok előretöréseit Radziviliski és Sojadoveze közti térszen visszaverték. Kovnótól délkeletre Eichhorn vezérezdes csapatai tovább is győzelmesen nyomulnak előre. A Bojr és a Bialovieska-erdőségek közt üldözik az ellenséget. Narev városát megszállották. A nyugati harcstéren a németek visszautastították a francziák kézigránát támadását. A front egyes részein élénk tüzéségi és repülőharcok. Az orosz harcstéren Polazstól keletre, San Martinónál, a doberdói fensikon, a tolmeini hídfőtől északra mindenütt visszavertük az oroszok támadásait. Flitsch körül még tart a harc. Tiroiban a Suganovölgytől északra az oroszok hadállásainkhoz közelednek.

Augusztus 29. Vladimir-Volinszkij-nél és a Zlota-Lipa mentén kivított sikereink 250 kilométernyi harcra vonalra törtek meg az ellenség erejét. Foglyaink száma 10,000-re emelkedett. Pfanzer-Baltin báró csapatai Buezacz felé üldözik az ellenséget. Gróf Bothmer tábornok német és osztrák-magyar csapatokból álló hadserege Podhajczén át és Zborov felé nyomul előre. Zlocov városát, a melyet az oroszok felgyújtottak, Böhm-Ermoli tábornok hadserege szállta meg. Puhalló tábornagy hadstetei az ellenség több hátvédjét vetették vissza és nyomom követik a Luck felé visszavonuló oroszokat. Kobrinnál, a hol szövetségeink folytatólag tért nyertek, már csak az északkelet felé vezető utak állnak az oroszok rendelkezésére. A mi csapatok Szereczovo vidékén elérték a Bialovieskaja-Puszca délkeleti részét. Mackensen hadseregeitől Bausknál és Schönbergnél, Mitautól délkeletre ütköztek feleldték ki, Kovnótól keletre az ütközetek tovább tartanak. Kovnótól délkeletre az ellenséget visszaverték. Olita várát, melyet a németek kiürítettek, megszállották. Tovább délre a német csapatok a Nyemen irányában előnyomulásban vannak. Az átkelést a Berezovszka-szakaszon Ossoviecz-tól keletre kiküzdötték. Az üldözés az egész arczvonalon a Berezovszka melletti Sochovoia és a Bialovieska-erdő között folytatmatban van. Gallwitz tábornok hadserege augusztus 25 és 26-án 3500 oroszot elfogott és 5 gépfegyvert zsákmányolt. A nyugati harcstéren a Champagneban és a Maas-magaslatokon a németek francia sáncz-építkezéseket szétrobbantották. A Vogelesben gyenge francia előretörést könnyen visszaverték. Az orosz harcstéren csak Flitsch körül voltak némi jelentőséggel bíró harcok. Csapatok visszaverték itt egy orosz támadást.

Augusztus 30. Pfanzer-Baltin és Bothmer tábornok hadseregei tegnap a Strypaig nyomultak előre. Az ellenség több terepszakaszon megkísérelte, hogy az üldözést megakassza, de mindenütt visszautastították. Különösen a Koropiecz-patakna kellett rendkívül makacs ellenállást megtörni. Böhm-Ermoli tábornok csapatai Zlotovtól keletre Bialy-kamien-Toporov-Radziechow vonalában csapatokkal erősen megrakott hadállásokkal kerültek szembe; megtámadták az ellenséget és a harc-vonal számos pontján visszavetették. Volhyniában Luk felé előnyomult csapatok újra tért hódítottak. Svinuchyt és más makacsul védelmezett községeket ragadták ki az ellenség hatalmából. A Bialovieskaja-Puszca területén szintén császári és királyi csapatok Szereczovónál megverték és Pruzany irányában üldözik az oroszokat. Mackensen hadseregeitől előnyomulást az oroszok, hogy hátsó oszlopreszeik visszavonulását a Pruzanytól keletre elterülő mocsaras vidéken lehetővé tegyék, Kobrin-tól délre Poddubno vonalában felvették a harczot. Megverték őket, nem használt nekik az a példátlan eljárásuk sem, hogy menekülő seregeik védelmére hazájuk népének főleg asszonyait és gyermekeit ezerszámra a támadó német csapatok elé hajtották. Lipót bajor herceg hadseregeitől Bausknál és Schönbergnél, Mitautól délkeletre ütköztek feleldték ki, Kovnótól keletre és délkeletre a harc tovább tart. Olita előtt a németek az ellenség előállításához közelednek. Sejnny és a Nyemen mellett Merez közt az oroszokat visszaverték. Az Augusztovtól keletre eső erdőben Eichhorn vezérezdes előnyomult kelet felé. Tovább délre a Berezovszka-szakaszra harcok. A német csapatok éle elérte Bialisztokot. Gallwitz tábornok hadserege Bialisztoktól északra és délkeletre az Orlanka-szakaszról visszavetette az ellenséget. A nyugati harcstéren a Champagneban Beauséjourtól északra a németek egy tegnapelőtt megszállott robbantási tölcser francia támadásokkal szemben megtartották. Több ponton heves repülő-harc volt. Az orosz harcstéren a doberdói fensikon visszavertük az oroszok új támadását a Monte dei sei Busi ellen. A tengermentéken, különösen

tól délre levő hídfőért harcok. A Nyementől keletre folyó harcokban Eichhorn vezérezdes hadserege elérte az Olitától északkeletre fekvő vidéket, 1600 oroszot elfogott, Grodno irányában rohammal elfoglalták Lipkát a Bojr mellett, az ellenséget a Sidra-szakasz feladására kényszerítették és áthaladtak a Sokolkán. A Bialisztoktól északkeletre és keletre elterülő erdőségek keleti szélére több helyen elérték. A nyugati harcstéren nincs lényeges esemény. Az orosz harcstéren az egész tengermentéi harcra vonatkozóan az oroszok változó erősségi tüzéségi tűz alatt tartották. Több kisebb orosz támadást visszautastítottunk.

Augusztus 31. A Lucktól északra és északkeletre ellenálló orosz haderőt tegnap heves harcok közt dél felé vetették vissza. Több mint 1500 oroszot elfogtunk, 5 gépfegyvert, 5 mozdonyt, 2 vasuti vonatot és nagy mennyiségű hadiszert zsákmányoltunk. Csapatok Svinuchy, Gorochov, Radziechow és Turze mellett is kényszerítették az oroszokat, hogy a visszavonulást folytassák. Radziechowtól délre a budapesti cs. és kir. gyalogadosztály ezredei a szokott víztéséggel, rohammal foglaltak el egy erősen elszáncolt védelmi vonalat. A Strypa mentén az átkelés kioroszolásáért folyik a harc és az oroszok itt üldöző csapatok előnyomulását egyes helyeken kemény ellentámadásokkal gátolják. Kobrin-tól északra küzdő haderőnk Mackensen tábornagy hadseregeitől Bausknál és Schönberg-től északkeletre visszavetette az ellenséget, 2000-nél több oroszot elfogott, 2 ágyút és 9 gépfegyvert zsákmányolt. Az oroszok előretöréseit Radziviliski és Sojadoveze közti térszen visszaverték. Kovnótól délkeletre Eichhorn vezérezdes csapatai tovább is győzelmesen nyomulnak előre. A Bojr és a Bialovieska-erdőségek közt üldözik az ellenséget. Narev városát megszállották. A nyugati harcstéren a németek visszautastították a francziák kézigránát támadását. A front egyes részein élénk tüzéségi és repülőharcok. Az orosz harcstéren Polazstól keletre, San Martinónál, a doberdói fensikon, a tolmeini hídfőtől északra mindenütt visszavertük az oroszok támadásait. Flitsch körül még tart a harc. Tiroiban a Suganovölgytől északra az oroszok hadállásainkhoz közelednek.

Szeptember 1. Luck vára tegnap óta a mieink. A felső-ausztriai szászrajnai Rajner kir. herceg nevét viselő 59. császári és királyi gyalogezred szuronnyal verte ki az oroszokat a pályaudvaron és a vártól északra fekvő elszáncolt sátor-táborok

körül levő hadállásokból és a menekülő ellenséggel egyidejűleg nyomult be a városba, a melyet az esti órák teljeseen megtisztított az ellenségtől. A megvert ellenség dél és délkelet felé menekült. Böhm-Ermoli tábornok hadserege Bialy-Kamien-nél Északkelet-Galicziában az ellenség harcra vonalát 20 kilométerre kiterjedő szakaszon törte át. Ez a kettős vereség arra kényszerítette az oroszokat, hogy összes még a Strytől nyugatra küzdő erőiket a folyó mögé vonják vissza. Az ellenség visszavonulása ma reggelre már a Zborov körüli harcra vonalra is kiterjedt. Zborovot tegnap Bothmer gróf tábornok hadserege elfoglalta. A Strypa mentén még tart a küzdelem. Az oroszok egyik ellentámadása tegnapelőtt Kozova környékén egy német és egy osztrák-magyar dandárt néhány kilométerre visszazorított, de a visszazsűrés céljából indított oldaltámadásunk elől az oroszok e támadásunk hatásának bevására nélkül sietve a Strypa keleti partjára vonultak vissza. Buezacz-tól északra is több ellenséges támadást vertünk vissza. Az oroszok súlyos veszteségeket szenvedtek. Lipót bajor herceg tábornagy hadseregeitől Bausknál és Schönbergnél, Mitautól délkeletre ütköztek feleldték ki, Kovnótól keletre az ütközetek tovább tartanak. Kovnótól délkeletre az ellenséget visszaverték. Olita várát, melyet a németek kiürítettek, megszállották. Tovább délre a német csapatok a Nyemen irányában előnyomulásban vannak. Az átkelést a Berezovszka-szakaszon Ossoviecz-tól keletre kiküzdötték. Az üldözés az egész arczvonalon a Berezovszka melletti Sochovoia és a Bialovieska-erdő között folytatmatban van. Gallwitz tábornok hadserege augusztus 25 és 26-án 3500 oroszot elfogott és 5 gépfegyvert zsákmányolt. A nyugati harcstéren a Champagneban és a Maas-magaslatokon a németek francia sáncz-építkezéseket szétrobbantották. A Vogelesben gyenge francia előretörést könnyen visszaverték. Az orosz harcstéren csak Flitsch körül voltak némi jelentőséggel bíró harcok. Csapatok visszaverték itt egy orosz támadást.

lálása még meg sem kezdődött. Az összegezésben felsorolt számok tehát még lényegesen emelkedni fognak. A löszer, élelmiszer és zabkészlet mennyisége mindkét várból egyelőre át van tekinthető. A német és osztrák-magyar csapatok által május 2-ika, vagyis a tavaszi hadjárat kezdete óta Galicziában ejtett foglyok száma immár egy milliónál sokkal többre emelkedett. A nyugati, valamint az orosz harcstéren nincs nevezetesebb hír.

A Jó Pajtás, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja szeptember 5-iki legújabb számba Benedek Elek és Radó Antal irtak verset, Krúdy Gyula elbeszélést, Sebők Zsigmond folytatja Tamássy Irénke című regényét, egy cikket a titkos irást ismerteti, Ziga bácsi kedves mókát irt, Faragó Jenő folytatja Mihályka című regényét. A rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot ki-vánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utca 4.)

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: KREINER JÁNOS, őrnagy a német hadseregen s a vaskereszt tulajdonosa. Először Franciaországban sebesült meg, majd nyolcz hónap után fölépülve másodsorú s a harcstéren sietett, hol súlyosan megbesbesült, rövid szenvedés után. Az elhunytban Radisics Georgine férjét, Radisics Jenő, az Iparművészeti Múzeum igazgatója vejét gyászolja. — LENNER MIKLÓS, a császári és királyi 60. gyalogezred századosa, a hadiképzés katonai érdemkereszt tulajdonosa, 38 éves korában, a harcstéren szerzett betegségben, Egerben. — Dr. ERDÉLYI JENŐ, magyar királyi tartalékos honvédezdorvos, a harcstéren szerzett betegségben, 37 éves korában, Pozsonyban. — MALMÖRSZKI IGNYÉZ, a császári és királyi 33. gyalogezred főhadnagya, a III. osztályu hadiképzés katonai érdemkereszt tulajdonosa az északi harcstéren, 28 éves korában. — BIHARI ENDRE tartalékos hadnagya, az orosz harcstéren. — CSATÓ ISTVÁN, a magyar királyi 24. honvédegyalozred tartalékos zászlós, állami iskolai tanító a

Margit-Crème

a fröngu hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehajlásban rejlik, a bőr azonnal felvezeti és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-Crème-t utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjegyvel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményt vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-Crème ártalmatlan, szirtalan vegyíztiszta készítmény, amely a külföldön nagy feltűnést keltett. Ára 1 korona.

Margit-szappan 70 fill. Margit-puder 1 x 20 fill.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógyszertárban, illatszert- és drogaszletben.

RENDELÉSNEK SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HIVATKOZNI

LAGERLÖF ZELMA

GÖSTA BERLING

Regény két kötetben

Fordította **BENEDEK MARCELL**

Ára 8 korona

LAGERLÖF ZELMA

AZ ANTIKRISZTUS CSODÁI

Regény két kötetben

Fordította **POGÁNY KÁZMÉR**

Ára 6 korona

Olvasson a hírtérleteket!

Fog-Krém

KALODONT

70 Fillér

HA NINCSEN JOGA EGYÉVI ÖNKÉNTESSEGRE

a tanulóknak, művészeknek, feitalóknak, írónak, festőnek vagy más értelmiségűnek

MEGSZEREZHETI.

A megszerzés módját valamint a 18 évesek önkéntességi jogának megszerzési és csapattest választási módját tárgyalja **Tolcsvai Nagy Barna dr.** miniszteri fogalmazó, a honvédelmi minisztérium önkéntes ügyosztálya referensének könyve.

Az egyévi önkéntesjelöltek tájékoztatója.

Ára 1 korona 80 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. sz.
és minden hazai könyvkereskedésben.

Aktuális új Könyvek.

Egy angol altábornagy kémkedése.

BADEN-POWELL
önvallomásai.

E címmel közli a Magyar Könyvtár azokat a szenzációs cikkeket, melyekben az angol hadsereg egyik legelőkelőbb tábornoka a saját és mások kém szolgálatairól számol be, melyeket a háború előtt Németországban és az Osztrák-Magyar Monarchia területén végeztek. A munkát Ruttkay György fordította. Ára 60 fillér.

43-50 ÉVESEK

bevonulásáról, mindennemű jogaikról és lehető kívánságaikról kimerítő felvilágosítást ad

TOLCSVAI NAGY BARNÁ dr.
a honvédelmi miniszterium önkéntesi ügyosztálya referensének most megjelent könyve:

A 43-50 évesek népfelkelési szolgálata.

1. Kik tartoznak és kik nem a népfelkelési bevonuló szemlén megjelenni?
2. Kik vannak a szolgálat alól ideiglenesen felmentve?
3. Kik viselhetik az egyévi önkéntesi karpaszományt?
4. Kik nyerhetik vissza a tiszti rangjukat?
5. Volt tisztek és tisztjelöltek kiképzési tanfolyama.

ÁRA:
1 K 50 fill.

ÁRA:
1 K 50 fill.

A Magyar Könyvtár
egyik legközelebbi füzetében
MOLNÁR VIKTOR
nyug. államtitkár

A VÖRÖS KERESZT
intézményét ismerteti. Ára 60 fill.

A NEGYEDIK

füzet jelenik már meg

A VILÁGHÁBORÚ NAPLÓJÁBÓL.

(A «Magyar Könyvtár» új sorozatá.)

Mindent felölel, ami a háború teljes és hű képét visszatükrözi: a diplomáciai aktákat, a hadvezetőségek jelentéseit, az egyes csaták leírásait s azokat a közléseket, amelyekből az események érthetővé válnak. Ára 60 fill.

37. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 12.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postai meg-
határozott viteldíj is csatolandó

1. BEVONULÁS SCHÖNBRUNNEA. — 2. A FOGADÁS UTÁN A SCHÖNBRUNNI KASTÉLY UDVARÁN.

A MAGYAR HÓDOLÓ KÜLDÖTTTSÉG BÉCSBEN. — Jolly Gyula felvétel.

Megrendelhetők: LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t. Budapest, VI., Andrassy-ut 21. és minden könyvkereskedésben.